

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ
A REGIONÁLNEHO ROZVOJA**

2119737

**VPLYV ČERPANIA FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV ZO
ŠTRUKTURÁLNYCH FONDŮ EÚ A Z NÁRODNÝCH
ZDROJOV NA ROZVOJ REGIÓNU V SR**

2010

Andrea Stráňovská, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ
A REGIONÁLNEHO ROZVOJA**

**VPLYV ČERPANIA FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV ZO
ŠTRUKTURÁLNYCH FONDOV EÚ A Z NÁRODNÝCH
ZDROJOV NA ROZVOJ REGIÓNU V SR**

Diplomová práca

Študijný program:	Regionálny rozvoj
Študijný odbor:	3.3.5 Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra európskych štúdií
Školiteľ:	Doc. Ing. Ján Bitter, PhD.

Nitra 2010

Andrea Stráňovská, Bc.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Andrea Stráňovská vyhlasujem, že som diplomovú prácu na tému „Vplyv čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ a z národných zdrojov na rozvoj regiónu v SR“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 29. apríla 2010

Andrea Stráňovská

Pod'akovanie

Svoje pod'akovanie vyslovujem pánovi Doc. Ing. Jánovi Bitterovi, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky.

Abstrakt

Témou mojej diplomovej práce je „Vplyv čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ a z národných zdrojov na rozvoj regiónu v SR“. Pre podrobnejší rozbor danej témy som si vybrala okres Veľký Krtíš s cieľom analyzovať a zhodnotiť mieru čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ v programovacom období 2004 – 2006, zároveň analyzovať využiteľnosť týchto fondov v programovom období 2007 - 2013 a zmapovať ich konkrétny vplyv na rozvoj regiónu.

V teoretickej časti práce sa snažím pomocou publikácií jednotlivých autorov zaoberajúcich sa danou problematikou vysvetliť regionálnu politiku celej EÚ a jej uplatnenie v podmienkach Slovenskej republiky po vstupe do Európskej únie.

V úvodnej kapitole praktickej časti sa zameriavam na možnosti čerpania štrukturálnych fondov v SR v rokoch 2004 – 2006 aj v rokoch 2007 – 2013. V ďalších kapitolách sa venujem konkrétnemu regiónu, a to okresu Veľký Krtíš, za účelom splnenia uvedeného cieľa.

Okres Veľký Krtíš ako súčasť Hontiansko-Novohradského regiónu patrí k jedným z najchudobnejších regiónov Slovenska, ktorý v dôsledku úpadku priemyslu, zaostávajúceho poľnohospodárstva a vysokej miery nezamestnanosti zaznamenal značný negatívny sociálno-ekonomický vývoj.

Využitie finančných zdrojov z EÚ výrazne napomohlo k odvráteniu tohto nepriaznivého stavu prostredníctvom realizovaných projektov predložených v rámci jednotlivých operačných programov v programovacom období 2004 – 2006. Najúspešnejšie projekty v tomto období boli podávané v rámci SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka a OP Základná infraštruktúra.

Počet schválených projektov v programovom období 2007 – 2013 k 28.02. 2010 predstavoval 33 projektov s celkovým objemom 19 943 648 EUR, kde prvenstvo dosiahol Regionálny operačný program ako v počte schválených projektov tak i v objeme schválených finančných prostriedkov. V súčasnosti sú schválené projekty v realizácii a po ich ukončení zistíme, či v dostatočnej miere alebo len čiastočne prispeli k trvalo udržateľnému rozvoju regiónu a k zvýšeniu kvality života obyvateľov.

Kľúčové slová: EÚ, regionálna politika, štrukturálne fondy, operačný program, projekt

Abstrakt

Das Thema meiner Diplomarbeit ist „Einwirkung der Schöpfung von Finanzmitteln aus den Strukturfonds der EU und aus den Nationalquellen für die Entwicklung der Regionen in der SR. Für eine detailliertere Analyse des gegebenen Themas wählte ich den Landkreis Velký Krtice, um die Rate der Schöpfung von Finanzmitteln aus den Strukturfonds der EU in der Programmperiode 2004 zu analysieren und zu bewerten und gleichzeitig auch die Nutzbarkeit dieser Fonds in der Programmperiode 2007-2013 zu analysieren und ihren konkreten Einfluss auf die Entwicklung der Region sondieren. Im theoretischen Teil meiner Arbeit bemühe ich mich mit Hilfe der Publikationen von den, sich mit der gegebenen Thematik beschäftigten Autoren, die regionale Politik der gesamten EU und ihre Inanspruchnahme in den Bedingungen der SR nach dem Beitritt in die EU zu erklären.

Im einleitenden Kapitel des praktischen Teils konzentriere ich mich auf die Möglichkeiten der Schöpfung von Strukturfonds in der SR in den Jahren 2004-6 und 2007-2013. Die nächsten Kapitel werden der konkreten Region „u.zw. Velký Krtice gewidmet, um das gegebene Ziel zu erfüllen. Der Landkreis Velký Krtice wie Bestandteil der Hontovohrad Region gehört zu den ärmsten slowakischen Regionen, die als Folge des Niedergangs der Industrie, der rückständigen Landwirtschaft und der hohen Arbeitslosigkeit eine erheblich negative sozial-ökonomische Entwicklung verzeichnete. Die Verwendung der Finanzmittel aus der EU trug beträchtlich zur Abwendung dieses ungünstigen Zustandes durch die realisierten, im Rahmen der einzelnen Operationsprogramme in der Programmperiode 2004-6 dargelegten Projekte bei, wobei die erfolgreichsten Projekte in diesem Zeitabschnitt im Rahmen des Sektoroperationsprogramms Landwirtschaft und Entwicklung des Landes und des Operationsprogramms Grundinfrastruktur eingegeben wurden .

Die Zahl der genehmigten Projekte im Zeitraum 2007-13 zu 28.2.2010 belief sich auf 33 Projekte mit dem Gesamtumfang von 19 943 648 EUR, wo die Priorität das Regionale Operationsprogramme, sowie in der Zahl der genehmigten Projekte als auch im Umfang der genehmigten Finanzmittel erreichte. In der Gegenwart sind die genehmigten Projekte in der Realisation und nach ihrer Beendigung stellen wir fest, ob sie in einem hinreichenden Maß oder nur teilweise zur dauernd einzuhaltenden Entwicklung der Region und zur Erhöhung der Lebensqualität der Bewohner der Region beitragen.

Schlüsselwörter: EU-Regionalpolitik, Strukturfonds, Operationsprogramm, Projekt

Obsah

Obsah	6
Zoznam ilustrácií	8
Zoznam tabuliek	9
Zoznam skratiek a značiek.....	10
Úvod	12
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	14
1.1 Európska únia	14
1.2 Regionálna politika.....	17
1.3 Ciele regionálnej politiky EÚ	19
1.3.1 Ciele európskej regionálnej politiky v programovom období 2000 – 2006	20
1.3.2 Ciele európskej regionálnej politiky v programovom období 2007 – 2013	20
1.4 Oblasti podpory európskej regionálnej politiky	22
1.5 Nástroje regionálnej politiky EÚ	22
1.5.1 Nástroje regionálnej politiky EÚ v programovacom období 2000– 2006 a ich charakteristika	25
1.5.2 Nástroje regionálnej politiky EÚ v programovacom období 2007 – 2013 a ich charakteristika	26
1.5.3 Princípy fungovania finančných nástrojov	28
1.6 Členstvo v EÚ a štrukturálna a kohézna politiky v podmienkach SR.....	29
2 Cieľ práce.....	32
3 Metodika práce a metódy skúmania	34
3.1 Charakteristika objektu skúmania	34
3.2 Pracovné postupy.....	34
3.3 Spôsob získavania údajov a ich zdroje	35
3.4 Použité metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov	35
4 Výsledky práce	37
4.1 Čerpanie štrukturálnych fondov z EÚ v programovacom období 2004 – 2006 v podmienkach SR	37
4.1.1 Rozdelenie regiónov Slovenska podľa Cieľov štrukturálnej politiky EÚ ..	37
4.1.2 Programové dokumenty SR v programovacom období 2004 - 2006	37
4.2 Čerpanie štrukturálnych fondov z EÚ v programovom období 2007 - 2013.....	40
4.2.1 Rozdelenie regiónov Slovenska podľa Cieľov kohéznej politiky EÚ	40

4.2.2	Programové dokumenty SR v programovom období 2007 - 2013	41
4.2.3	Operačné programy NSRR	42
4.3	Charakteristika okresu Veľký Krtíš	44
4.3.1	Rozvojový potenciál a ľudské zdroje	45
4.3.2	Ekonomika a priemysel	46
4.3.3	Poľnohospodárstvo	48
4.3.4	Životné prostredie	49
4.3.5	Doprava	50
4.3.6	Cestovný ruch	51
4.3.7	Vidiecky rozvoj	51
4.3.8	SWOT analýza okresu Veľký Krtíš	52
4.4	Stav čerpania ŠF v okrese Veľký Krtíš v programovacom období 2004 - 2006	54
4.4.1	Operačný program Základná infraštruktúra – OP ZI	54
4.4.2	Sektorový operačný program Ľudské zdroje – SOP LZ	55
4.4.3	Sektorový operačný program Priemysel a služby – SOP PaS	56
4.4.4	Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka – SOP PaRV	56
4.4.5	Iniciatívy spoločenstva	57
4.5	Vyhodnotenie čerpania ŠF v rámci okresu Veľký Krtíš pre roky 2004 až 2006	58
4.6	Využitie ŠF v okrese Veľký Krtíš v programovom období 2007–2013	60
4.7	Projekt č. 1	62
4.7.1	Cieľ projektu:	62
4.7.2	Zhodnotenie vplyvu	66
4.8	Projekt č. 2	67
4.8.1	Cieľ projektu:	67
4.8.2	Situácia po ukončení realizácie aktivít projektu	70
4.9	Projekt č. 3	72
4.9.1	Cieľ projektu:	72
4.9.2	Situácia po ukončení realizácie aktivít projektu	76
	Záver	77
	Zoznam použitej literatúry	80
	Prílohy	84

Zoznam ilustrácií

Obr. 1	Podiel jednotlivých fondov na celkovom záväzku ES pre SR v mil. EUR	40
Obr. 2	Mapa okresu Veľký Krtíš	44
Obr. 3	Miera nezamestnanosti podľa okresov v rámci BBSK.....	46
Obr. 4	Ekonomická situácia okresov SR	47
Obr. 5	Kvalita životného prostredia a zaťažené oblasti	50
Obr. 6	Zdroje financovania oprávnených nákladov projektu	64
Obr. 7	Zdroje financovania projektu v EUR.....	70
Obr. 8	Podiel oprávnených výdavkov z celkových oprávnených výdavkov projektu v %.....	76

Zoznam tabuliek

Tab. 1	Rozdelenie regiónov SR podľa cieľov EÚ	37
Tab. 2	Finančné alokácie NSRR na roky 2007 až 2013 na operačné programy.....	43
Tab. 3	Vývoj miery nezamestnanosti v okrese VK v rokoch 2003 až 2009 v %	46
Tab. 4	Celkové využité zdroje v okrese z programu OP ZI k 28.02.2010.....	54
Tab. 5	Celkové využité zdroje v okrese z programu SOP LZ k 28.02.2010	55
Tab. 6	Celkové využité zdroje v okrese z programu SOP PaS k 28.02.2010.....	56
Tab. 7	Celkové využité zdroje v regióne z programu SOP PaRV k 28.02.2010.....	57
Tab. 8	Prehľad čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ v rámci okresu Veľký Krtíš k 28.02.2010	58
Tab. 9	Využité OP v okrese Veľký Krtíš v rokoch 2007 – 2013 k 28.02.2010.....	60
Tab. 10	Náklady na realizáciu projektu	65
Tab. 11	Časový rámec realizácie projektu	69
Tab. 12	Rozpočet projektu	69
Tab. 13	Výdavky a spôsoby financovania projektu	74
Tab. 14	Rozpočet projektu	75

Zoznam skratiek a značiek

ATSP	Asistent terénneho sociálneho pracovníka
BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
CPK	Centrum prvého kontaktu pre podnikateľov
ČOV	Čistička odpadových vôd
EAFRD	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EAGGF	Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond
EFRH	Európsky fond rybného hospodárstva
EIA	Posudzovanie vplyvov na životné prostredie
EK	Európska komisia
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
ES	Európske spoločenstvo
ESF	Európsky sociálny fond
EUR	Mena euro
EUSF	Európsky fond solidarity
EÚ	Európska únia
FIFG	Finančný nástroj na riadenie rybolovu
FSR	Fond sociálneho rozvoja
HDP	Hrubý domáci produkt
KF	Kohézny fond
Km	Kilometrov
IPA	Nástroj predvstupovej pomoci
MDPaT SR	Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
mil.	Milióny
MP SR	Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MŠ	Materská škola
MŠ SR	Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

MVRR SR	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NADSME	Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
NFP	Nenávratný finančný príspevok
NRP	Národný rozvojový plán
NSRR	Národný strategický referenčný rámec
NUTS	Územná nomenklatúra jednotka
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OP	Operačný program
OP KaHR	Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
OP V	Operačný program Vzdelávanie
OP ZaSI	Operačný program Zamestnanosť a sociálny inklúzia
OP ZI	Operačný program Základná infraštruktúra
OP ŽP	Operačný program Životné prostredie
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PRV	Program rozvoja vidieka
RRA	Regionálna rozvojová agentúra
ROP	Regionálny operačný program
SK	Slovenská koruna
SOP LZ	Sektorový operačný program Ľudské zdroje
SOP PaRV	Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
SOP PS	Sektorový operačný program Priemysel a služby
SR	Slovenská republika
ŠF	Štrukturálne fondy
TSP	Terénny sociálny pracovník
VK	Veľký Krtíš
ZŠ	Základná škola
ZŤP	Zdravotne ťažko postihnutý

Úvod

Európsku úniu dnes tvorí 27 členských krajín predstavujúcich spoločenstvo a vnútorný trh s približne 496 miliónmi občanov. Zahŕňa množstvo regiónov, ktoré prešli rôznym historickým, kultúrnym, sociálnym a ekonomickým vývinom. Najväčšie rozdiely v rozvinutosti týchto regiónov sa javia v ekonomickej a sociálnej oblasti, ktoré Únia dlhodobo rieši prostredníctvom regionálnej politiky. Regionálna politika od svojho vzniku prešla množstvom zmien, ktoré mali vplyv na určenie priorit a cieľov. Sú definované vždy na nové programové obdobie a ich podstatou je, že sa snažia reagovať a zameriavať na najzávažnejšie problémy členských krajín. Európska únia na riešenie týchto problémov vytvára určitý systém nástrojov, ktoré sú známe pod pojmom Fondy EÚ. Tvoria jadro regionálnej politiky a ich poslaním je vyrovnať disparity medzi ekonomicky silnými a zaostávajúcimi regiónmi.

V programovacom období 2000 – 2006 čerpanie prostriedkov z fondov EÚ bolo možné cez nástroje štrukturálnej politiky, ktoré EÚ využívala na dosiahnutie svojich prioritných cieľov. Išlo o rozvoj zaostávajúcich regiónov, pomoc regiónom postihnutých reštrukturalizáciou priemyslu, rozvoj ľudských zdrojov a dopravnej infraštruktúry ako aj zlepšovanie životného prostredia. Finančná pomoc sa realizovala prostredníctvom štyroch štrukturálnych fondov a to: Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond, Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond, Finančný nástroj na podporu rybolovu a Kohézny fond.

Programové obdobie 2007 – 2013 je európska regionálna politika založená na solidarite a súdržnosti regiónov. Je to výzva pre Európu, prekonať prehlbujúce sa rozdiely a čeliť problémom vyplývajúcim zo zrejmej akcelerácie hospodárskej reštrukturalizácie v dôsledku globalizácie, otvorenia trhu, technickej revolúcie, rozvoja ekonomiky na báze poznatkov a rozvoja spoločnosti, starnutia obyvateľstva a zvyšovania imigrácie. Európska kohézna politika v novom programovom období predstavuje jeden zo základných pilierov rastu a zamestnanosti ako cieľa lisabonskej stratégie EÚ. V dôsledku naplnenia týchto výziev sa uskutočnila reforma politiky súdržnosti, ktorá poskytla príležitosť pre väčšiu efektívnosť, transparentnosť a politickú zodpovednosť. Stratégia a zdroje kohéznej politiky sa zredukovali do troch finančných nástrojov, z ktorých dva sú štrukturálne fondy a to: Európsky fond regionálneho rozvoja a Európsky sociálny fond a tretí je Kohézny fond.

Pozitívne skúsenosti so štrukturálnou politikou zaznamenala SR aj napriek krátkemu obdobiu svojho členstva v EÚ. Prvýkrát mala možnosť čerpať finančné prostriedky v tzv. skrátenom programovacom období v rokoch 2004 – 2006 na základe vypracovaného strategického dokumentu Národného rozvojového plánu a zmluvy v podobe tzv. Rámca podpory spoločenstva. Vďaka finančnej podpore z týchto fondov bolo v programovacom období 2004 – 2006 podporených viac ako 6600 projektov. Projekty boli podávané v rámci štyroch operačných programov a každý jeden podporený projekt prispel svojím spôsobom a svojou mierou k zlepšeniu kvality života obyvateľov našich regiónov.

Programové obdobie 2007 – 2013 je prvým obdobím, v ktorom má SR možnosť využívať viac ako 11 mld. EUR z fondov EÚ počas celého jeho trvania až do roku 2015. Vláda SR a následne Európska komisia 17. augusta 2007 schválila strategický dokument „Národný strategický referenčný rámec“, ktorý stanovuje národné priority na spolufinancovanie zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu. Tento dokument sa realizuje prostredníctvom jedenástich operačných programov zameriavaných na podporu trvalo udržateľného rastu, konkurencieschopnosti a zamestnanosti, s ktorou sa spája znižovanie rozdielov medzi úrovňami rozvoja jednotlivých regiónov Slovenska a zároveň splnenie úlohy politiky súdržnosti.

Slovenská republika veľmi pozitívne hodnotí pridanú hodnotu tejto politiky a jej prínos z hľadiska životnej úrovne a tvorby pracovných príležitostí v EÚ najmä v časoch hospodárskej krízy, keď regióny, podnikatelia a ďalší potenciálni prijímatelia prostriedkov z EÚ hľadajú spoľahlivé zdroje na financovanie svojich investícií.

Vzhľadom na závažnosť a aktuálnosť uvedenej problematiky chcem touto diplomovou prácou poukázať na hlavné nástroje a kroky smerujúce k možnostiam využívania fondov EÚ na Slovensku v programovom období 2007 – 2013. Zároveň v konkrétnom regióne, okrese Veľký Krtíš, zhodnotiť mieru čerpania finančných prostriedkov EÚ ako v minulom tak aj v súčasnom programovom období a vyhodnotiť ich vplyv na rozvoj regiónu prostredníctvom úspešných realizovaných projektov.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Európska únia

Samotná Európska únia vznikla 1. novembra 1993 ako nadstavba troch spoločenstiev na základe Maastrichtskej zmluvy (1992) a okrem už existujúcej spolupráce zameranej najmä na hospodársku oblasť a rozšírila spoluprácu aj na oblasť zahraničných vecí, bezpečnosti, spravodlivosti a vnútra, hovorí **Kukan (2004)**.

Európska komisia (2007) uvádza, že EÚ je založená na štyroch zmluvách a to:

1. Zmluva o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO), ktorá bola podpísaná v roku 1951 v Paríži.
2. Zmluva o založení Európskeho Hospodárskeho spoločenstva (EHS), ktorá sa často uvádza ako Rímska zmluva a bola podpísaná v roku 1957.
3. Zmluva o založení Európskeho spoločenstva atómovej energie (EURATOM) bola podpísaná v Ríme spolu so Zmluvou o založení EHS.
4. Zmluva o Európskej únii bola podpísaná v Maastrichte 7.februára 1992.

Bocková (2004) píše, že Európska únia je nástupníckou organizáciou Európskeho Spoločenstva. Zmluva o Európskej únii bola podpísaná v Maastrichte a je zmluvou o vzniku EÚ s jednotnou menou, občianstvom a spoločnou politikou.

EÚ je spoločenstvo demokratických štátov spojených zásadami slobody, právneho štátu a úcty k ľudským právam, ktoré sa rozhodli vzájomne spolupracovať a postupne sa integrovať v nadnárodnú štruktúru, ktorá je výhodná pre všetky zúčastnené zeme. Cieľom týchto integračných procesov bolo predovšetkým zaistiť mier a bezpečnosť na kontinente spustošeného druhou svetovou vojnou. Dôležitým aspektom európskej integrácie bol i rozmer ekonomický. Prepájanie národných ekonomík malo prispieť k riešeniu ekonomických problémov a priniesť prosperitu, zdôrazňuje **Maňák (2000)**.

Rumanovská (2004) definuje pojem Európska únia ako spoločenstvo demokratických štátov Európy, ktoré sa dohodli na vzájomnej spolupráci pre zabezpečenie mieru a prosperity. Členské štáty EÚ založili spoločné inštitúcie ktorým delegovali časť svojich suverení, aby rozhodnutia týkajúce sa spoločných záujmov mohli byť prijímané demokraticky na európskej úrovni.

Podľa **Balka (2004)** EÚ je asociácia štátov, ktorá má vlastný inštitucionálny systém a právny poriadok, ale nie je subjektom medzinárodného práva. Tento systém zabezpečuje spojitosť a kontinuitu činností so zámerom dosiahnutia cieľov.

König (2006) pokladá za hlavné ciele EÚ podporu vyváženého a trvalo udržateľného hospodárskeho a sociálneho pokroku, hlavne vytvorením priestoru bez vnútorných hraníc, posilňovaním hospodárskej a sociálnej súdržnosti a zavedením hospodárskej a menovej únie s jednotnou menou, potvrdzovanie svojej identity na medzinárodnej scéne, najmä uskutočňovaním spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, ktorá by v určitom okamihu mohla viesť k spoločnej obrane, upevňovanie ochrany práv a záujmov štátnych príslušníkov svojich členských štátov, zavedením občianstva únie a rozvíjanie spolupráce v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí.

Europédia (2010) uvádza, že EÚ je jedinečné hospodárske a politické spoločenstvo 27-ich demokratických štátov Európy, ktoré sa dobrovoľne spojili do politického a ekonomického zoskupenia na dosiahnutie spoločných cieľov a jednoty v Európe na základe spoločnej zahraničnej a vnútornej politiky zvrchovaných členských štátov.

Fekete (2008) tvrdí, že Európska únia je mnohojazyčné spoločenstvo európskych národov. Prístup k EÚ otvára popri nesmiernych výzvach prakticky vo všetkých oblastiach spoločenského života nové možnosti pre nové členské krajiny únie, predovšetkým pre ich mladú odbornú inteligenciu.

EÚ je rodinou demokratických európskych krajín, ktoré sa spolu snažia zlepšovať život svojich občanov a vybudovať lepší svet. Iba za polstoročie priniesla Európe mier a prosperitu, jednotnú európsku menu a spoločný trh bez hraníc, na ktorom sa môžu tovary, ľudia, služby a kapitál voľne pohybovať. Stala sa významnou veľmocou a svetovým vodcom v takých oblastiach ako ochrana životného prostredia a rozvojová pomoc, poznamenala **Európska Komisia (2007)**.

Csáky (2006) hovorí, že Európska únia je vďaka svojej veľkosti a počtom obyvateľov svetovým hráčom v ekonomickom, obchodnom a finančnom zmysle. S väčšinou krajín a regiónov na svete má uzavretú sieť dohôd. Tento najväčší svetový obchodník a vlasť eura – druhej svetovej meny – vytvára štvrtinu globálneho bohatstva a mesačne venuje 500 miliónov EUR na projekty pomoci na všetkých piatich kontinentoch. Poskytuje väčšiu pomoc chudobným krajinám než ktorýkoľvek iný darca.

V hospodárskej, obchodnej a menovej oblasti uvádza **Fontaine (2007)** patrí Európska únia medzi najvýznamnejšie svetové veľmoci. Niektorí však opisujú Európsku úniu ako ekonomického obra, ale politického trpaslíka. Nie je to presné tvrdenie. EÚ má dôležitý vplyv na medzinárodné organizácie ako Svetovú obchodnú organizáciu, určité orgány Organizácie spojených národov a na svetových summitoch o životnom prostredí a rozvoji.

EÚ disponuje celou škálou politických, ekonomických a finančných nástrojov, aby mohla hrať svoju úlohu a brániť svoje záujmy na medzinárodnej scéne. Založenie EÚ bol jeden z najlepších nápadov v politike dvadsiateho storočia. Je to snaha o vytvorenie priestoru, kde je úcta k ľudskému životu najvyššou hodnotou. Ako každý výsledok ľudskej činnosti, aj únia trpí viacerými problémami rôznej vážnosti, od celkom jednoduchých až po tie, na ktorých môže celok zlyhať. Je preto potrebné, aby obyvatelia EÚ priestoru pozerali na aktuálnu situáciu dostatočne vecne a primerane kriticky, konštatuje **Komorník (2004)**.

Fontaine (2007) píše, že Európska únia mala na začiatku politický cieľ – mier, ale jej dynamika a úspech stoja na ekonomickom základe. Krajiny EÚ vykazujú čoraz nižší percentuálny podiel na počte svetového obyvateľstva. Ak chcú zabezpečiť svoj hospodársky rast a čeliť na svetovej úrovni konkurencii iných veľkých ekonomík, musia aj naďalej spájať svoje sily. Žiadny členský štát nie je taký silný, aby sa pohyboval vo svete obchodu sám. Jednotný európsky trh poskytuje spoločnostiam živú platformu pre efektívnu hospodársku súťaž na svetovom trhu. Protiváhou voľnej hospodárskej súťaže v širokom európskom priestore však musí byť solidarita. Občanom Európy z tohto plynú hmatateľné výhody: keď ich postihnú záplavy, či iné prírodné katastrofy, dostanú pomoc z rozpočtu EÚ.

Podľa **Littera (2008)** je Európska únia z pohľadu regionálnej politiky vnímaná ako zoskupenie regiónov, pre ktoré je charakteristická územná rozmanitosť. Každý región EÚ má svoje vlastné špecifiká a vnútorný potenciál rozvoja. Považujeme preto za dôležité, aby sa tieto atribúty v budúcom období aj naďalej rozvíjali.

V publikácii **Ústava pre Európu (2004)** sa uvádza, že EÚ patrí medzi najprosperujúcejšie hospodárske oblasti na svete. Napriek tomu však na jej území existujú veľké rozdiely medzi členskými štátmi, ale predovšetkým medzi jej asi 250 regiónmi. Inak povedané, pri napĺňaní výziev globalizácie nemajú všetci Európania rovnaké výhody a šance na úspech. Do značnej miery záleží na tom, kde žijú.

Európska únia sa rozdiely snaží vyrovnávať prostredníctvom politiky súdržnosti, a to napriek tomu, že prístup k zamestnaniu, hospodárskej súťaži a investíciám do technológií závisia predovšetkým od ekonomických aktérov a národných a regionálnych úradov.

1.2 Regionálna politika

História začiatkov regionálnej politiky v Európe siaha do obdobia prvej svetovej vojny a veľkej hospodárskej krízy v 30-tych rokoch 20. storočia. Táto situácia ukázala potrebu zamerať sa na hospodársku politiku štátu a na znižovanie regionálnych rozdielov. Ďalším historickým medzníkom bolo obdobie po 2. svetovej vojne, keď bolo treba obnovovať vojnou zničené krajiny. To boli kľúčové momenty, ktoré prispeli k tomu, že regionálna politika sa stala neoddeliteľnou súčasťou hospodárskych politík v Európe. Z hľadiska zjednocovania regionálnej politiky na úrovni Európskych spoločenstiev bolo podpísanie Rímskej zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva. Už v preambule bola definovaná potreba posilniť jednotu svojich ekonomík a zabezpečiť ich harmonický rozvoj znižovaním rozdielov existujúcich medzi rôznymi regiónmi a potreba zmierniť zaostávanie znevýhodnených regiónov, uvádza internetová stránka **Europédia (2009)**.

Podľa **Bilčíka, Bruncka (2001)** postupné rozširovanie Európskych spoločenstiev do chudobnejších krajín bolo dôležitým impulzom pre vznik a rozmach regionálnej politiky. Tá dnes na úrovni EÚ predstavuje dôležitý element hospodárskeho rozvoja ekonomicky zaostalejších častí Únie. S procesom rozširovania EÚ do krajín postkomunistickej Európy čelí regionálna politika novým finančným požiadavkám a tlakom na reformu zo strany členských a kandidátskych krajín.

Barnier (2002) uvádza, že regionálna politika je predovšetkým politikou solidarity. Je spôsobom, ktorým Európska únia poskytuje pomoc zaostávajúcim regiónom, pomáha pri konverzii problémových priemyselných oblastí, pri modifikácii vidieckych oblastí s upadajúcim poľnohospodárstvom a pri regenerácii spustnutých častí miest. Taktiež regionálna politika je politikou pre ľudí. Pomáha ľuďom nájsť si prácu a zlepšiť život vo svojich krajinách, v regiónoch, mestách a dedinách.

Balko (2004) zdôrazňuje, že Európska regionálna politika je založená na finančnej solidarite medzi regiónmi. Umožňuje použitie viac ako 35 % rozpočtu EÚ,

ktorý prichádza najmä z bohatších členských štátov, v znevýhodnených regiónoch. Tento prístup nepomáha len štátom, ktoré sú prijímateľmi pomoci, ale tiež tým, ktoré sú hlavnými prispievateľmi do rozpočtu spoločenstva.

Výdavky na regionálnu politiku sú podľa **Lipkovej (2004)** významným podielom rozpočtu EÚ, približne jeho tretina je venovaná na vyrovnanie sociálnej a ekonomickej úrovne členských štátov. Ich zdroje sú určené vzhľadom na hierarchiu prioritných cieľov na akcie, ktoré pomáhajú znížiť rozdiel medzi zaostalejšími a rozvinutejšími regiónmi a podporovať rovnosť profesionálnych príležitostí rôznych sociálnych skupín.

Maier a Todling (1998) poukazuje na to, že regionálna politika je koncepčná a výkonná činnosť štátu, územnej samosprávy a ďalších zainteresovaných subjektov, ktorých cieľom je:

- prispievať k harmonickému a vyváženému rozvoju regiónov,
- znižovať rozdiely medzi úrovňou rozvoja jednotlivých regiónov,
- podporovať hospodársky a sociálny rozvoj regiónov, najmä aktivizáciu ich nedostatočne využívaného hospodárskeho a sociálneho potenciálu,
- podporovať racionálne využívanie prírody a prírodných zdrojov, vrátane ochrany životného prostredia, t. j. podporovať trvalo udržateľný rozvoj regiónov.

Fígel, Adamiš (2004) konštatujú, že cieľom regionálnej politiky EÚ je znižovanie rozdielov medzi úrovňami rozvoja jednotlivých regiónov a zmiernenie zaostávania menej rozvinutých regiónov. Jedným zo základných princípov fungovania EÚ je princíp solidarity, v ktorého zmysle ekonomicky silnejší prispievajú ekonomicky slabším. Veľký objem finančných prostriedkov určený členským štátom, ktorých ekonomická sila a životná úroveň nedosahujú priemer EÚ, by mal pomáhať odstraňovať regionálne rozdiely vytvorením rozvojových impulzov v týchto regiónoch.

Regionálna politika Európskej únie spočíva hlavne v prevode finančných prostriedkov z bohatých krajín do chudobných krajín, tvrdí **Fontaine (2007)**. Peniaze sa využívajú na posilnenie rozvoja zaostávajúcich regiónov, prebudovanie starých priemyselných regiónov, pomoc mladým či dlhodobo nezamestnaným nájsť si prácu, modernizáciu poľnohospodárstva, pomoc menej znevýhodneným vidieckym oblastiam.

Pomoc Európskej únie sa neobmedzuje len na finančné príspevky. Prostredníctvom regionálnej politiky spoločenstvo dohliada na rozvojové aktivity plánované na miestnej úrovni. Tam, kde je to nevyhnutné, dopĺňa regionálna politika vnútorný trh a hospodársku a menovú úniu (**Barnier, 2002**).

Podľa **Hübnerovej (2008)** európska regionálna politika prináša do praxe solidaritu medzi národmi Európy. Posilnenie ekonomickej, sociálnej a územnej kohézie tým, že znížime rozdiely vývojové medzi jej regiónmi, je základným cieľom EÚ a je položený v jej zmluve. Finančné prostriedky vyčlenené na tento cieľ predstavujú viac ako tretinu rozpočtu EÚ v rokoch 2007 až 2013. Zatiaľ čo sa koncentrujú na chudobnejšie regióny a pomáhajú im dohnať tie vyspelejšie rýchlejšie, majú investície kohéznej politiky znateľný dopad na konkurencieschopnosť všetkých regiónov a na životné podmienky ich obyvateľov.

V súčasnom období musíme reagovať na rôzne globálne výzvy, akými sú napr. klimatické zmeny, demografické zmeny a migrácia, energetická sebestačnosť atď., na ktoré by mala reflektovať aj politika súdržnosti EÚ, pretože priamym alebo nepriamym spôsobom ovplyvňuje aj hospodársky a sociálny rozvoj regiónov EÚ. K týmto globálnym výzvam sa môžeme postaviť len posilňovaním konkurencieschopnosti regiónov, čo je hlavný cieľ politiky súdržnosti EÚ, čiže regionálnej politiky EÚ. Pre potreby plnenie tohto cieľa je v budúcom období dôležité zabezpečiť užšie prepojenie regionálnej politiky s ostatnými sektorovými politikami ako na európskej, tak aj na národnej úrovni (**Littera, 2008**).

1.3 Ciele regionálnej politiky EÚ

Ciele a priority regionálnej politiky sa menia s vývojom Európskeho spoločenstva a sú definované vždy na nové programové obdobie. Ich podstatou je to, že sa snažia reagovať a zameriavať na najzávažnejšie problémy členských krajín. Pomoc regionálnej politiky EÚ sa zameriava najmä na regióny, hospodársky zaostávajúce v ekonomických ukazovateľoch, na regióny so sociálnymi problémami a regióny s poškodeným životným prostredím, uvádza publikácia **Európske fondy a Slovensko (2008)**.

1.3.1 Ciele európskej regionálnej politiky v programovom období 2000 – 2006

Tomšová (2004) uvádza, že pomoc so ŠF je určená regiónom a oblastiam, ktoré vykazujú nízku úroveň hospodárskeho rozvoja. Podľa platných pravidiel sa podporujú tie regióny, ktoré zodpovedajú ekonomicky a geograficky stanoveným cieľom štrukturálnej politiky. Pre programovacie obdobie 2000 – 2006 boli prijaté tri ciele:

CIEĽ 1 - Podpora rozvoja zaostávajúcich regiónov

Cieľ je zameraný na podporu zaostávajúcich regiónov a oblastí postihnutých priemyselným úpadkom, vysokou mierou nezamestnanosti nad priemernú úroveň EÚ, nedostatočnou vybudovanou infraštruktúrou, ktorých podiel HDP na obyvateľa je menej ako 75% priemeru Európskej únie. V rámci tohto cieľa výška príspevku z Európskej únie môže dosiahnuť až 75% z celkových oprávnených výdavkov projektu.

CIEĽ 2 – Podpora hospodárskej a spoločenskej premeny oblastí, ktoré čelia štrukturálnym ťažkostiam

Cieľ 2 je zameraný na podporu oblastí, ktoré sú postihnuté úpadkom priemyslu. Pri tomto cieľi výška príspevku z EÚ môže dosiahnuť úroveň 50% z celkových oprávnených výdavkov projektu.

CIEĽ 3 - Modernizácia systémov vzdelávania a podpora zamestnanosti

Cieľ charakterizuje podporu rozvoja ľudských zdrojov s dôrazom na adaptáciu a modernizáciu systému zamestnanosti, vzdelávania, odborného výcviku a vzdelávacích programov. V prípade cieľa 3 výška príspevku z EÚ je obdobná ako pri cieľi 2.

1.3.2 Ciele európskej regionálnej politiky v programovom období 2007 – 2013

Stratégia a zdroje kohéznej politiky uvádza informačný bulletin **Kohézia k zlomovému roku 2007 (2004)** sú zreorganizované okolo troch nových prioritných Cieľov štrukturálnej pomoci.

CIEĽ 1: Konvergencia – je určený k urýchleniu ekonomickej konvergenie najmenej rozvinutých regiónov: skvalitnenie podmienok rastu a zamestnanosti vďaka investíciám do fyzických a ľudských zdrojov, inovácia a spoločnosť založená na vedomostiach, adaptabilnosti na hospodárske a sociálne zmeny, ochrana životného prostredia, administratívna efektívnosť.

Oprávnenosť:

- ✓ Cieľ 1 sa prioritne sústreďí na regióny, ktorých HDP na obyvateľa, vypočítaný na základe disponibilných údajov za tri posledné roky pred prijatím nariadenia nedosiahne 75 % priemeru rozšírenej EÚ
- ✓ aby sa utvrdilo *acquis* predchádzajúcich programov, predpokladá sa poskytnutie prechodnej a špecifickej podpory zostupnou formou do roku 2013 regiónom, ktoré prekročia ukazovateľ 75% v dôsledku jednoduchého štatistického efektu rozšírenia
- ✓ ultraperiférne regióny, (UPR: Azory, Madeira, Kanárske ostrovy a Francúzske zámorské oblasti), či už spadajú alebo nespádajú do Cieľa Konvergencia, budú z dôvodu integrácie do vnútorného obchodu a špecifických obmedzení využívať výhody špecifického financovania z ERDF,
- ✓ Cieľ 1 pokryje tak ako predtým Kohézny fond finančné zásady v ČŠ, ktorých HND nedosiahne 90 % priemeru rozšírenej EÚ, určené na pomoc pri plnení požiadaviek ekonomickej a menovej únie.

CIEĽ 2: Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť – cieľom je zvýšiť konkurencieschopnosť, úroveň zamestnanosti a príležitosti ostatných regiónov, nie tých najmenej rozvinutých. Spôsob, ako to uskutočniť je očakávať hospodárske a sociálne zmeny a podporovať inováciu, podnikanie, ochranu životného prostredia, dostupnosť, adaptabilitu a rozvoj inkluzívnych pracovných trhov (**Fontaine, 2007**).

CIEĽ 3: Európska územná spolupráca - úlohou tohto cieľa je intenzifikácie spolupráce na troch úrovniach: cezhraničná spolupráca formou združených programov, spolupráca na úrovni nadnárodných oblastí a sieť spolupráce a výmeny skúseností v celej únii. Cieľ Spolupráca podporuje rovnomerný, harmonický a udržateľný rozvoj európskeho územia.

Oprávnenosť:

- ✓ Cezhraničná spolupráca sa týka regiónov situovaných pozdĺž pozemných vnútorných hraníc a niektorých pozemných vonkajších hraníc, rovnako ako niektorých regiónov rozliehajúcich sa pozdĺž morských hraníc (**Kohézia k zlomovému roku 2007, 2004**).

1.4 Oblasti podpory európskej regionálnej politiky

Na posudzovanie a hodnotenie potrieb regiónov, ako aj na určenie vhodnosti jednotlivých nástrojov regionálnej politiky EÚ pre konkrétne regióny, sa používa metodika NUTS (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) – Územná štatistická jednotka, vytvorená Štatistickým úradom Európskej Únie. Účelom metodiky NUTS bolo vytvorenie jednotnej klasifikácie územných jednotiek v rámci EÚ. Metodika NUTS sa využíva na štatistické monitorovanie a analyzovanie sociálnej a ekonomickej situácie v regiónoch Spoločenstva. NUTS teda poskytuje štatistické dáta pre potreby prípravy a následného hodnotenia regionálnej politiky EÚ. Regióny sú na základe systému NUTS rozdelené do piatich kategórií, pričom NUTS I, II, III predstavujú úroveň regionálnu a NUTS IV a V úroveň lokálnu.

Z hľadiska rozdeľovania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov je dôležitá najmä úroveň NUTS II, teda úroveň regiónov, uvádza publikácia **Európske fondy a Slovensko (2008)**.

1.5 Nástroje regionálnej politiky EÚ

Belajová, Fáziková (2004) konštatujú, že určité rozdiely v ekonomickom rozvoji regiónov sú a budú trvalým javom, pretože vyplývajú z rozdielnych podmienok prírodných, demografických, ekonomických aj historických. Príliš veľké rozvojové rozdiely však prinášajú so sebou nespokojnosť obyvateľstva a preto je potrebné hľadať spôsoby pre ich zmierňovanie. Jedným zo spôsobov zmiernenia rozdielov medzi regiónmi v Európskej únii je poskytovanie finančnej podpory, na ktorý bol vytvorený systém finančných nástrojov.

Panfil (2003) píše, že pre harmonický rozvoj členských štátov vytvorila EÚ zvláštne fondy určené na podporu menej rozvinutých a chudobnejších regiónov, ktoré čelia ekonomickým a sociálnym ťažkostiam. Ich cieľom je podporovať ich rozvoj, zvyšovanie životnej úrovne ich obyvateľov, znižovanie nezamestnanosti a modernizácia ekonomiky.

Členské štáty Európskej únie získavajú finančnú pomoc prostredníctvom nástrojov, ktorý je známy pod pojmom štrukturálne fondy.

Ministerstvo hospodárstva SR (2003) uvádza, že štrukturálne fondy sú nástroje štrukturálnej politiky EÚ, ktorá je zameraná na znižovanie rozdielov medzi

regiónmi v úrovni rozvoja členských krajín EÚ, s cieľom posilniť hospodársku a sociálnu súdržnosť. Štrukturálna politika je prioritou Európskeho spoločenstva, o čom svedčí aj skutočnosť, že na podporu štrukturálnej politiky je určená jedna tretina z celkového rozpočtu EÚ.

Podľa **Bittera, Bitterovej (2005)** sú fondy EÚ nástrojom štrukturálnej politiky, ktoré EÚ využíva na dosiahnutie svojich cieľov. Cieľom týchto programov je zlepšenie multifunkčného poľnohospodárstva a trvalo-udržateľného rozvoja vidieka, pričom strategickými cieľmi sú:

- zlepšiť kvalitu života vidieckeho obyvateľstva prostredníctvom rastu životnej úrovne
- zlepšiť efektívnosť poľnohospodárskej produkcie pri zabezpečení kvality potravín, životných podmienok zvierat a ochrany životného prostredia
- postupne odstrániť rozdrobenosť pozemkov
- zvýšiť vedomostnú úroveň vidieckeho obyvateľstva cez odborné vzdelávanie

Štrukturálne fondy sú základným nástrojom regionálnej politiky Európskej Únii k dosiahnutiu cieľov ekonomickej a sociálnej solidarity v rámci spoločenstva krajín, ktoré ju tvoria, uvádza **Janiček (2002)**.

Významným nástrojom pre uskutočňovanie štrukturálnej politiky sú štrukturálne fondy, prostredníctvom ktorých je možné vymedzené oblasti na základe existujúcich cieľov podporovať. Základnými cieľmi štrukturálnych fondov je teda predovšetkým napomáhať k vytvoreniu ekonomickej a sociálnej rovnováhy v rámci EÚ a postupne znižovať rozdiely medzi jednotlivými regiónmi, píše **Hrabánková (1999)**.

Fontaine (2007) tvrdí, že štrukturálne fondy, ktoré riadi Európska komisia, povzbudzujú a podporujú úsilie národných a regionálnych orgánov zmenšiť rozdiely medzi jednotlivými časťami Európy. Peniaze z rozpočtu EÚ i pôžičky od Európskej investičnej banky sa používajú na zlepšenie európskej dopravnej infraštruktúry (napríklad na rozšírenie siete diaľnic a vysokorýchlostných železničných tratí) čím sa dosiahne lepšie spojenie s odľahlejšími regiónmi a podporí sa transeurópsky obchod.

Balko (2004) zdôrazňuje, že nárok na využívanie štrukturálnych fondov majú iba členské štáty krajiny EÚ a programujú sa na sedemročné obdobia. Kandidátske

krajiny vrátane Slovenska mohli čerpať prostriedky z týchto fondov až po ich vstupe do únie.

Problematikou podpory z európskych fondov sa zaoberajú **Fígel', Adamiš (2004)**, ktorí konštatujú, že podpora je orientovaná nielen pre členské krajiny EÚ a ich regióny, ale prostredníctvom programov predvstupovej pomoci aj pre regióny asociovaných krajín, s cieľom priblíženia ich ekonomickej a sociálne úrovne priemeru krajín Spoločenstva.

Drahošová (2004) poukazuje na to, že rozdiel medzi predvstupovým financovaním a štrukturálnymi fondmi je aj v objeme poskytnutých prostriedkov zo strany EÚ. Kým z predvstupových fondov sa do roku 2000 každoročne financovali projekty v objeme približne 3 mld. euro pre všetky kandidátske krajiny, od vstupu do EÚ bude možné rátať s čiastkami 4 až 14 miliárd EUR a v ďalšom období aj viac. Pre prechodný fond je na obdobie 2004-2006 vyčlenená čiastka 380 miliárd EUR pre všetky nové členské štáty. Ďalším významný rozdielom je spôsob financovania projektov z predvstupových fondov a štrukturálnych fondov. Pri predvstupových fondoch príspevok EÚ dosahuje 75% verejných výdavkov. Čo sa týka štrukturálnych fondov, výška príspevku EÚ je rôzna podľa závažnosti regionálnych a sociálnych problémov: minimálne 25% a maximálne 85% v prípadoch, že krajina je financovaná z KF.

Kohézny fond slúži na zmierňovanie ekonomických rozdielov medzi jednotlivými členskými štátmi. Možno z neho získať prostriedky na veľké projekty nad 10 mil. EUR v oblasti dopravnej a infraštruktúry a infraštruktúry podporujúcej kvalitu životného prostredia. Kritériami rozdeľovania prostriedkov, sú faktory ako počet obyvateľov, HDP na jedného obyvateľa a rozloha danej krajiny píše **Fígel', Adamiš (2004)**.

Podľa Alnera (2007) fondy sú množstvo peňazí určených na nejaký konkrétny účel. Eurofondy sú peniaze, ktoré majú členským štátom pomôcť vyriešiť ťažkosti, ktoré by bez tejto pomoci samy prekonať nedokázali.

Babitz (2005) tvrdí, že používanie uvedených zdrojov, v starých aj nových členských krajinách EÚ, okrem ich pridanej hodnoty pre rozvoj regiónov prináša aj prípady netransparentného nakladania s týmito prostriedkami, a teda aj riziko premárnenia šance, ktorá sa európskym regiónom týmto finančným nástrojom ponúka.

1.5.1 Nástroje regionálnej politiky EÚ v programovacom období 2000– 2006 a ich charakteristika

Nástrojmi regionálnej politiky programovacieho obdobia 2000-2006 ako píše **Lipková (2000)** sú jednotlivé štrukturálne fondy EÚ a to: Európsky regionálny rozvojový fond (ERDF), Európsky sociálny fond (ESF), Európsky poľnohospodársky zabezpečovací a garančný fond (EAGGF) a Finančný nástroj rybolovu (FIFG) a Kohézny fond (KF), ktorý je určený pre ekonomicky slabé členské štáty. Význam štrukturálnych fondov, prostredníctvom ktorých sa financujú opatrenia smerujúce k vyrovnávaniu úrovni rôznych regiónov, sa postupne zvyšujú. Cieľom štrukturálnych fondov ako hlavného nástroja regionálnej a štrukturálnej politiky je zníženie rozdielov medzi regiónmi EÚ.

EURÓPSKY FOND REGIONÁLNEHO ROZVOJA - jeho zdroje sú určené na pomoc pri znižovaní rozdielov medzi úrovňami rozvoja a životnými úrovňami obyvateľov rôznych regiónov a miery zaostávania najmenej podporovaných regiónov. Finančné zásahy tohto fondu majú investičnú povahu a podporujú: životné prostredie a konkurencieschopnosť podnikov, miestny ekonomický rozvoj a zamestnanosť, rozvoj v oblasti výskumu a nových technológií, rozvoj miestnych, regionálnych a transeurópskych sietí v infraštruktúre dopravy, telekomunikácií, energetiky, ochranu a zlepšovanie stavu životného prostredia, rozvoj výroby elektrickej energie na báze obnoviteľných foriem energie, čisté a účinné využívanie energie (**Tomšová, 2004**).

EURÓPSKY SOCIÁLNY FOND - je určený na podporu vzdelávacích systémov v hospodársky zaostávajúcich regiónoch. Podporuje tak všeobecné ako aj profesionálne vzdelávanie vo vymedzených regiónoch. Je tiež určený na odstraňovanie dlhodobej nezamestnanosti a začleňovanie mladých ľudí do ekonomického života, píše **Belajová, Fáziková (2004)**.

EURÓPSKY POĽNOHOSPODÁRSKY USMERŇOVACÍ A ZÁRUČNÝ FOND - slúži na zlepšovanie a podporu konkurencieschopnosti poľnohospodárstva ako kľúčovej činnosti na vidieku. Podporuje rozmanitosť činností so zámerom udržiavania populácie na vidieku. Sústreďí sa aj na realizáciu projektov v oblasti ochrany a zlepšovania životného prostredia krajiny a vidieckeho dedičstva (**Tomšová, 2004**).

FINANČNÝ NÁSTROJ NA PODPORU RYBOLOVU- prispieva k dosiahnutiu rovnováhy medzi zdrojmi sektoru rybolovu a jeho využívaním. Snaží sa o posilnenie konkurencieschopnosti tohto sektora a rozvoj zón závislých od rybolovu,

o modernizáciu ľudstva, ochranu morských zón, spracovanie a komercializácia produktov rybolovu, tvrdí **Lipková (2004)**.

Belajová, Fáziková (2004) zdôrazňujú, že *KOHÉZNY FOND* nie je štrukturálnym fondom. Má iné zásady a podmienky pre čerpanie zdrojov než štrukturálne fondy. Je doplnkovým fondom, ktorý podporuje investície v oblasti životného prostredia a dopravy. Zdroje z tohto fondu môžu čerpať členské štáty, v ktorých objem HDP na obyvateľa je nižší než 90% EÚ. KF podporuje národné enviromentálne projekty a projekty budovania transeurópskych dopravných sietí.

Podľa **Lebiedzika (2006) INICIATÍVY SPOLOČENSTVA**, ktorú poskytuje Komisia Európskej únie na opatrenia zvláštneho záujmu spoločenstva mali v období rokov 1994 – 1999 na celkovej čiastke štrukturálnych fondov asi 9 percentný podiel a v tom období existovalo 13 Iniciatív Spoločenstva. Pre roky 2000 – 2006 bol počet Iniciatív zredukovaných na 4 a ich podiel na štrukturálnych fondoch sa znížil z 9% na 5%. V súčasnosti existujú nasledujúce Iniciatívy:

1. *Interreg III*. Delí sa na tri vetvy: cezhraničná spolupráca (časť A), medzinárodná spolupráca (časť B) a medziregionálna spolupráca (časť C) financovaná z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF).
2. *Urban*. Ide o regeneráciu krízových zón v stredne veľkých a veľkých mestách s cieľom podporiť trvale udržateľný rozvoj miest. Táto pomoc je financovaná z ERDF.
3. *Leader +*. Je to podpora miestnych iniciatív pre rozvoj vidieka a je financovaná z Európskeho poľnohospodárskeho a usmerňovacieho fondu (EAGGF).
4. *Equal*. Ide o medzinárodnú spoluprácu na podporu boja so všetkými formami
5. diskriminácie a nerovností na trhu práce a je financovaná z Európskeho sociálneho fondu (ESF).

1.5.2 Nástroje regionálnej politiky EÚ v programovacom období 2007 – 2013 a ich charakteristika

Nástrojmi regionálnej politiky programovacieho obdobia 2007 – 2013 ako uvádza **Fontaine (2007)** sú dva štrukturálne fondy, prvým je Európsky fond regionálneho rozvoja a druhým je Európsky sociálny fond a okrem štrukturálnych fondov existuje aj Kohézny fond.

EURÓPSKY FOND REGIONÁLNEHO ROZVOJA (ERDF) – je prvý štrukturálny fond a poskytujú sa ním finančné prostriedky na posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti znížením rozdielov medzi regiónmi a podporou štrukturálneho rozvoja a prispôsobenia regionálnych ekonomík, vrátane obnovy upadajúcich priemyselných regiónov.

EURÓPSKY SOCIÁLNY FOND (ESF) – je druhý štrukturálny fond, ktorým sa financuje odborné vzdelávanie a iniciatívy vytvárania pracovných miest.

KOHÉZNY FOND (KF) využíva sa na financovanie dopravnej infraštruktúry a projektov týkajúcich sa životného prostredia v tých krajinách Únie, kde HDP na obyvateľa je menšie ako 90% priemeru EÚ.

Kubrická (2009) píše, že *EURÓPSKY POLNOHOSPODÁRSKY FOND PRE ROZVOJ VIDIEKA (EAFRD)* sa vytvoril v septembri 2005 a je funkčný do začiatku roku 2007, keď nahradil usmerňovaciu sekciu EAGGF. Z tohto fondu sa v budúcnosti poskytovať jednotný finančný príspevok EÚ na všetky programy pre rozvoj vidieka. Fond prispieva k podpore trvalo udržateľného rozvoja v celom Spoločenstve a umožňuje realizáciu ochrany životného prostredia, zachovania poľnohospodárstva v menej priaznivých oblastiach a tým aj ich osídlenia, umožňuje diverzifikáciu činností vo vidieckom priestore a napomáha zabezpečovať prijateľné podmienky obyvateľov vidieka.

EURÓPSKY FOND RYBNÉHO HOSPODÁRSTVA (EFF) je hlavným fondom prostredníctvom ktorého EÚ poskytuje finančnú podporu sektorom rybného hospodárstva v období rokov 2007 – 2013. Má za cieľ uľahčiť zavádzanie opatrení určených na zabezpečenie trvalo udržateľného rybného hospodárstva a diverzifikáciu hospodárskych činností v rybolovných oblastiach. Cieľom je prispieť k zmierneniu tlaku na rybné hospodárstvo a umožniť obnovu zásob rýb a podporiť používanie ekologickejších zariadení a postupov v sektore rybolovu a akvakultúry a pri spracúvaní produktov rybolovu a obchodovaní s nimi (**Kubrická, 2009**).

V publikácii **Európske fondy a Slovensko (2008)** sa uvádza, že *EURÓPSKY FOND SOLIDARITY (EUROPEAN UNION SOLIDARITY FUND) EUSF* bol založený na záplavách, ktoré v roku 2002 zasiahli strednú Európu. Jeho pomoc je určená členským krajinám, ktoré sú postihnuté veľkou prírodnou katastrofou (odhadované škody sú vyššie ako 0,6 % HDP postihnutého štátu) a *NÁSTROJOM PREDVSTUPOVEJ POMOCI (INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION*

ASSISTANCE, IPA) v programovom období 2007 – 2013 sa stal program IPA, ktorý nahradil predošlých 5 nástrojov. Hlavným cieľom fondu IPA je predovšetkým pomoc pri príprave na členstvo v EÚ a pri zavádzaní európskych noriem.

KOMUNITÁRNE PROGRAMY - tvorí skupina programov, zameraných na prehĺbovanie spolupráce a riešenie spoločných problémov krajín EÚ v oblastiach, ktoré priamo súvisia s politikami Európskeho spoločenstva. Pomáhajú vo forme grantov. V tomto programovom období 2007 – 2013 sú nimi napr. program pre vedu a výskum, program celoživotného vzdelávania, Kultúra 2007, Mládež v akcii, Médiá 2007, LIFE+ a iných (**Európske fondy a Slovensko, 2008**).

Podľa EK (2008) sú Jessica a Jaspers dve nové iniciatívy, určené na podporu verejnej správy a miestnych orgánov, realizované na základe spolupráce medzi EK, skupinou EIB a ostatnými medzinárodnými finančnými inštitúciami.

Jessica – Spoločná európska podpora pre udržateľné investície v mestských oblastiach pomôže verejným orgánom spojiť sa s partnermi, vrátane súkromných podnikov, na vytvorenie fondov podporujúce obnovu miest a rozvojové projekty.

Jaspers – Spoločná pomoc na podporu projektov v európskych regiónoch poskytuje pomoc verejnej správe pri príprave vysokokvalitných projektov, ktoré sú oprávnené na podporu zo ŠF. Prioritou sú veľké projekty a projekty v nových členských štátoch. Poskytovaná pomoc môže zahŕňať technické, hospodárske a finančné aspekty a všetku ostatnú prípravnú prácu potrebnú na predloženie úplne vypracovaného projektu.

Jeremie – Spoločné európske zdroje pre mikropodniky a stredné podniky umožní členským štátom a regiónom použiť časť štrukturálnych fondov na poskytovanie záruk za úvery, ako aj financovanie vlastného kapitálu a rizikového kapitálu pre malé a stredné podniky.

1.5.3 Princípy fungovania finančných nástrojov

Autorky **Belajová, Fáziková (2004)** zdôrazňujú, že využívanie štrukturálnych fondov a ostatných finančných nástrojov si vyžaduje rešpektovanie nasledovných princípov: *subsidiarity, solidarity, adicionality, koncentrácie, programovania, monitorovania a vyhodnocovania*.

Princíp subsidiarity zaisťuje, aby rozhodovanie bolo uskutočňované na tej úrovni, ktorá je vecne pre rozhodnutie spôsobilejšia a riešený problém je jej bližší. V

praxi to znamená, že o rozvoji svojho územia by mali rozhodovať tie orgány verejnej správy, ktoré sú najbližšie k obyvateľom, ktoré vedia najobjektívnejšie posúdiť rozvojové potreby. Tento princíp je zakotvený aj v Maastrichtskej zmluve.

Princíp solidarity uplatňujú krajiny a regióny s vyšším ekonomickým potenciálom voči hospodársky zaostávajúcim krajinám alebo regiónom prostredníctvom prerozdelenia verejných zdrojov určených na podporu ekonomického rastu v problémových regiónoch.

Podľa publikácii **Európske fondy a Slovensko (2008)** *princíp programovania* znamená, že podporené projekty musia byť súčasťou strategických plánov a nie individuálne, vzájomne nesúvisiace a nesystematické aktivity. *Princíp adicionality (doplňkovosti)* znamená, že finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov by mali vhodne dopĺňať finančné zdroje členského štátu a nemali by ich nahrádzať. Povinnosť členských štátov spolufinancovať programy má tento princíp posilniť.

Princíp koncentrácie znamená, že podpora je zameraná na jasne definované priority.

Lebiedzik (2006) píše, že *princíp programovania* kladie dôraz na komplexný prístup k riešeniu problémových regiónov. Prostriedky fondov sú alokované na základe viacročných a odborných programov predkladaných Európskej komisii vládou členskej krajiny, nie na základe jednotlivých projektov.

Princíp monitorovania a vyhodnocovania zahŕňa priebežné sledovanie a vyhodnocovanie vykonávaných opatrení a celkovej efektívnosti vynakladaných finančných prostriedkov.

1.6 Členstvo v EÚ a štrukturálna a kohéznna politiky v podmienkach SR

Slovenská republika je jednou z tých krajín, ktoré požiadali o prijatie do Európskej únie. Po podaní prihlášky na členstvo 27.6.1995 nasledovala dlhá a často veľmi zložitá cesta konkrétnych krokov smerujúcich k splneniu politických a ekonomických požiadaviek umožňujúcich konštatovať, že sa splnili všetky predpoklady stať sa riadnym členom Európskej únie, píše **Šíbl, Čiderová (2002)**.

Malová, Láštic, Rybář (2005) uvádzajú, že Slovensko sa stalo 1. mája 2004 riadnym členským štátom EÚ, čím sa zmenil predchádzajúci asymetrický vzťah, charakterizovaný jednosmerným prenosom pravidiel, noriem a zákonov z prostredia EÚ na Slovensko. Vyvrcholil tak niekoľkoročný proces začleňovania Slovenska do EÚ spojený so splnením komplexných politických, ekonomických, administratívnych a právnych podmienok. Premena nerovnocenného vzťahu medzi reprezentantmi SR s a inštitúciami EÚ a jej členskými štátmi na rovnocenný znamená, že Slovensko sa dostalo z postavenia objektu integrácie úlohy spolutvorcu jednotlivých politík EÚ a podieľa sa na rozhodovaní jej inštitúcií.

Za krátky čas členstva Slovenskej republiky v EÚ píše **Lipnická (2004)** sa potvrdzuje, že v tomto spoločenstve štátov sa darí predovšetkým schopným, pripraveným a aktívnym. Bez ohľadu na to, či sú malí alebo veľkí. A takým môže a má byť aj Slovensko. Bude sa nám dariť, ak sa európske záležitosti stanú súčasťou nielen našej zahraničnej, ale aj vnútornej politiky. Stane sa tak, ak sa s Európou vo vedomí nás, všetkých občanov, bude spájať prívlastok – „naša Európa“. Tento pocit spolupatričnosti je správnym východiskom pre vedomie a kultúru spoluzodpovednosti za ďalšie osudy Slovenska i spoločenstva štátov zjednoteného „starého kontinentu“. Aj našim členstvom v EÚ nadobúda Únia nové rozmery, posilnené o multikultúrne dedičstvo jej jednotlivých štátov a jedinečnosť každého jej člena.

Hrčková (2007) zdôrazňuje, že z členstva v Európskej únii vyplýva pre Slovensko mnohé výhody, ale aj povinnosti. Výhodou je, okrem iného, využívanie prostriedkov únie na rozvoj menej vyspelých štátov. Už v predvstupovom období využívalo Slovensko pomoc vo forme viacerých predvstupových fondov.

Drahošová (2004) uvádza, že SR ako kandidátska krajina na vstup do EÚ bola oprávnená čerpať finančné prostriedky z predvstupových fondov PHARE, ISPA a SAPARD. EÚ zriadila uvedené fondy s cieľom pomôcť týmto krajinám pri príprave na členstvo a zároveň oboznámiť so svojou štrukturálnou politikou.

Zámerom štrukturálnej politiky Európskeho spoločenstva tvrdí **Sántai (2007)** je pomôcť znižovať existujúce rozdiely medzi ekonomicky silnými a zaostávajúcimi regiónmi v rámci zjednotenej Európy. Táto politika EÚ sa vyznačuje odstraňovaním existujúcich disparít medzi regiónmi Spoločenstva a zároveň poskytovaním finančnej pomoci zaostávajúcim regiónom. Skrátené programovacie obdobie 2004 až 2006, keď

SR mala prvýkrát možnosť zapojiť sa do čerpania finančných prostriedkov fondov EÚ, prinieslo Slovensku množstvo pozitívnych zmien.

Prvého januára 2007, hovorí **Tomková (2006)**, sa začína programové obdobie 2007 – 2013, v ktorom bude mať Slovensko možnosť čerpať niekoľkonásobne vyššie finančné prostriedky európskej štrukturálnej politiky, čo pre nás predstavuje niekoľkokrát väčšiu výzvu.

Janušek (2006) upozorňuje, že sa nám naplno otvorili možnosti využívať podporné nástroje kohéznej politiky na vyrovnávanie jestvujúcich disparít medzi jednotlivými regiónmi, čo v konečnom dôsledku prispeje k zlepšeniu kvality života obyvateľov celého Slovenska. Pre celkový rozvoj a zmenšenie rozdielov medzi regiónmi Slovenska musíme pokročiť vo výstavbe chýbajúcej dopravnej infraštruktúry, ako aj v obnove jestvujúcej školskej, zdravotnej, sociálnej, či kultúrnej vybavenosti. Musíme investovať do vedy, výskumu, a predovšetkým do vzdelania, pretože kvalifikovaná a odborne spôsobilá populácia, predstavuje najlepšie zhodnotenie vynaložených investícií, ktoré sa nám v budúcnosti viacnásobne vrátia. Pre harmonický rozvoj spoločnosti je potrebné výraznejšou mierou podporovať aj projekty, ktoré prispievajú k zlepšeniu životného prostredia.

Podľa **Gmíterka (2009)** prostriedky z fondov EÚ sú hlavným nástrojom politiky súdržnosti, hrajú kľúčovú úlohu v procese podpory ekonomík členských krajín, ich zblížovania a majú potenciál byť výrazným ekonomickým stimulom a pomôcť obnoviť dôveru spotrebiteľov a podnikov v ekonomiku. Význam tejto politiky je nesmierne veľký práve v časech súčasnej hospodárskej krízy.

Slovenská republika veľmi pozitívne hodnotí pridanú hodnotu kohéznej politiky a jej prínos z hľadiska životnej úrovne a tvorby pracovných príležitostí v EÚ. Pozitívne skúsenosti s touto politikou zaznamenáva SR aj napriek krátkemu obdobiu svojho členstva v EÚ, a to prostredníctvom participácie na programoch politiky súdržnosti EÚ v skrátenom programovacom období 2004 až 2006 a skúsenosti z prvých dvoch rokov programovacieho obdobia 2007- 2013. Je preto v záujme Slovenska, aby zostala jednou z kľúčových politík Európskej únie aj v období po roku 2013 (**Littera, 2008**).

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom diplomovej práce je analyzovať a zhodnotiť mieru čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ v rámci programovacieho obdobia 2004 – 2006 v okrese Veľký Krtíš a zároveň analyzovať využiteľnosť štrukturálnych fondov v programovom období 2007 – 2013 a celkovo zhodnotiť ich vplyv na rozvoj okresu ako súčasť Hontiansko-Novohradského regiónu prostredníctvom využitia poznatkov Regionálnej rozvojovej agentúry Poiplie a Centra prvého kontaktu pre podnikateľov so sídlom vo Veľkom Krtíši.

Možnosť získania nenávratných finančných prostriedkov z fondov EÚ je podmienená povinnosťou každého členského štátu mať vypracované a schválené programové dokumenty, ktoré stanovujú prerozdelenie prostriedkov zo štrukturálnych fondov určených pre podporu zaostávajúcich regiónov a odstraňovanie regionálnych disparít.

V programovacom období 2004 – 2006, mnohokrát označovanom ako štartovacie, mala SR po prvýkrát možnosť čerpať finančné prostriedky z fondov EÚ na základe Národného rozvojového plánu (NRP) a dohody vo forme Rámca podpory Spoločenstva, ktoré predstavovali základný rámec čerpania a zmluvu o poskytnutí rozvojovej pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ. NRP bol realizovaný prostredníctvom troch sektorových operačných programov a jedného operačného programu. Toto programovacie obdobie bolo pre SR obrovskou výzvou a v tom istom zmysle „skúšobnou dobou“ keď sa postupne učilo dodržiavať pravidlá ŠF a využívať ich v prospech občanov Slovenskej republiky.

1. januára 2007 sa začalo nové programové obdobie, čo je pre Slovenskú republiku prvým programovým obdobím, v ktorom má možnosť využiť takmer šesťnásobne vyšší objem finančných prostriedkov z fondov EÚ počas celého jeho trvania. Vláda SR a Európska komisia schválili strategický dokument, Národný strategický referenčný rámec na roky 2007 – 2013 spolu s jedenástimi operačnými programami, prostredníctvom ktorých sa strategické priority SR naplňajú. Pri príprave nového programového obdobia sa využili skúsenosti nadobudnuté z minulého skráteného programovacieho obdobia a v snahe zabezpečiť jednotné a efektívne čerpanie finančných prostriedkov sa urobili kroky na zavedenie nových prvkov v systéme, ktoré podporujú skvalitňovanie procesov riadenia a koordinácie.

Pre dosiahnutie hlavného cieľa sme si vytýčili dielčie ciele, ktorými sú :

- celkový pohľad na Európsku úniu a jej regionálnu politiku
- popis jednotlivých cieľov regionálnej politiky EÚ a ich nástrojov v jednotlivých programových obdobiach
- možnosti uplatňovania štrukturálnej a kohéznej politiky EÚ v podmienkach SR
- informácie o možnostiach čerpania zo štrukturálnych fondov SR v skrátenom programovacom období 2004 – 2006 a programovacom období 2007 – 2013
- podrobná charakteristika okresu Veľký Krtíš vrátane SWOT analýzy
- stav čerpania štrukturálnych fondov v okrese Veľký Krtíš v programovacom období 2004 – 2006 podľa jednotlivých operačných programov

Základom splnenia stanoveného cieľa, okrem analýzy čerpania štrukturálnych fondov a jeho následného vyhodnotenia, bolo presné vymedzenie vplyvu nenávratných finančných prostriedkov získaných z úspešných zrealizovaných projektov ako i projektov v realizácii na zlepšenie situácie regiónu v ekonomickej, sociálnej oblasti ako aj v oblasti školstva.

3 Metodika práce a metody skúmania

3.1 Charakteristika objektu skúmania

Objektom skúmania v diplomovej práci bude okres Veľký Krtíš z pohľadu čerpania finančných prostriedkov zo ŠF v programovacom období 2004 – 2006 pričom sa budú využívať dostupné údaje Regionálnej rozvojovej agentúry Poiplie a Centra prvého kontaktu pre podnikateľov obe so sídlom vo Veľkom Krtíši. Zároveň v dôsledku prebiehajúceho programového obdobia 2007 – 2013 bude v tejto práci uvedené aj doterajšie využitie ŠF v sledovanom okrese, a to k obdobiu 28.02.2010.

Okres Veľký Krtíš patrí v priebehu posledných 10 rokov k tzv. chudobnému juhu Slovenska a prudko zaostáva za ostatnými regiónmi. Hlavne jej geografická izolovanosť, málo diverzifikovaný priemysel, nízka vzdelanostná úroveň a tým zvýšená nezamestnanosť sú hlavné príčiny zaostávania regiónu.

V súčasnosti okres, práve s možnosťou čerpania nenávratných finančných prostriedkov z fondov EÚ, zaznamenáva postupný rozvoj a stáva sa zaujímavou jednotkou pozorovania. Podkladom tohto tvrdenia môžu byť v neposlednom rade uvedené úspešné projekty, ktoré sú už zrealizované alebo sa budú realizovať.

3.2 Pracovné postupy

Za účelom dosiahnutia cieľa diplomovej práce je potrebné zvoliť tieto pracovné postupy:

- ✓ nadobudnúť teoretické poznatky o danej problematike, (EÚ, ŠF, RP v podmienkach SR) formou štúdia odbornej literatúry, právnych predpisov
- ✓ zhromaždiť informácie a materiály o konkrétnom regióne (okres Veľký Krtíš)
- ✓ získať potrebné materiály a údaje z oblasti využitia ŠF v regióne
- ✓ analyzovať jednotlivé materiály a podklady
- ✓ zhrnúť výsledky a vyvodiť záver

3.3 Spôsob získavania údajov a ich zdroje

K dosiahnutiu vytýčených cieľov práce bolo potrebné uskutočniť nasledovné kroky:

- ✓ štúdium domácej a zahraničnej odbornej vedeckej literatúry, platnej legislatívy
- ✓ získanie poznatkov z odborných časopisov a publikácií (€kompas, Euroregión..)
- ✓ postupné zoskupovanie podkladového a faktografického materiálu priamo v organizáciách RRA Poiplie Veľký Krtíš a CPK Veľký Krtíš a využitie výstupov ako sú: Výročné správy za roky 2004-2009, ISRÚ Partnerstva Krtíšskeho Poiplia, Stratégia rozvoja spoločenstva obcí regiónu Poiplia a SWOT analýza okresu
- ✓ vyhľadávanie informácií prostredníctvom internetu a získanie databázy vstupných údajov – napr. web stránky MVRR SR, NSRR, NADSME, EUROPEA, ..
- ✓ zozbieranie podkladov z vypracovaných projektov: Obecný úrad Hrušov, Spojená škola Modrý Kameň

3.4 Použité metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov

V rámci riešenia problematiky sú použité nasledovné metódy:

- Analýza - metóda skúmania jednotlivých javov a rozloženie na jednoduchšie zložky
- Syntéza – metóda umožňujúca zlučovanie jednotlivých častí do celku
- Dedukcia – metóda skúmania, keď sa z prijatých výrokov dospieva k novému záveru
- Komparácia – metóda porovnávania vyúsťujúca do zistenia, či sú dva predmety alebo javy totožné, podobné alebo odlišné
- Kompilácia - metóda zhrnutia

Na základe týchto zvolených metód a metódy vedeckej abstrakcie sa zameriavame najprv na charakteristiky jednotlivých programovacích období ako aj ich podmienok pri čerpaní zo štrukturálnych fondov EÚ na základe príslušných programových dokumentov. Následne po využití metódy exaktnej analýzy hodnotíme okres z geografického, demografického, ekonomického hľadiska a definujeme silné

a slabé stránky okresu, príležitosti, ohrozenia. Prostredníctvom využitia metódy expertného odhadu, grafickej a tabuľkovej analýzy, syntézy zisťujeme stav čerpania ŠF v okrese Veľký Krtíš za programovacie obdobie 2004 – 2006 a následne ju vyhodnocujeme pomocou metódy kompilácie. Z dôsledku nepostačujúcich informácií o čerpaní ŠF najmä v programovom období 2007 – 2013 bola využitá metóda dedukcie a expertného odhadu. V poslednej časti práce poukazujeme na úspešné projekty realizované v okrese, pri ktorých bola využitá metóda riadeného rozhovoru a taktiež metóda komparácie, dedukcie pri zhodnocovaní vplyvov na rozvoj regiónu.

4 Výsledky práce

4.1 Čerpanie štrukturálnych fondov z EÚ v programovacom období 2004 – 2006 v podmienkach SR

4.1.1 Rozdelenie regiónov Slovenska podľa Cieľov štrukturálnej politiky EÚ

V súlade so špecifickými kritériami a vybranými ekonomickými a štatistickými ukazovateľmi sa regióny Slovenska uchádzali o pomoc zo štrukturálnych fondov EÚ nasledovne:

Rozdelenie regiónov SR podľa cieľov EÚ

Tab. 1

Cieľ	Oprávnené územia SR	Typ štrukturálnych fondov
Cieľ 1	Trnavský, Trenčiansky, Nitriansky, Banskobystrický, Prešovský a Košický kraj	(ERDF), (EAGGF), (FIFG), (ESF)
Cieľ 2	Vybrané územie Bratislavského kraja ako napr. okres Pezinok, Senec, Malacky, Čuňovo, Jarovce, Rusovce, Záhorská Bystrica, Vajnory	(ESF) (ERDF)
Cieľ 3	Bratislavský kraj	(ESF)

Zdroj: Slovensko a Európska únia, 2004

Všetky samosprávne kraje s výnimkou Bratislavského kraja mali ako regióny patriace do Cieľa 1 nárok na spolufinancovanie zo všetkých štyroch štrukturálnych fondov do výšky 75% oprávnených výdavkov. Bratislavský kraj bol oprávnený čerpať z dvoch fondov, pričom Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF) sa viaže iba na vybrané územie tohto kraja.

Druhým fondom je Európsky sociálny fond (ESF), ktorý je využiteľný na celom území Slovenskej republiky.

4.1.2 Programové dokumenty SR v programovacom období 2004 - 2006

Základným a východným programovacím dokumentom štrukturálnej a regionálnej politiky Slovenskej republiky na obdobie 2004 – 2006, bol *Národný*

rozvojový plán predstavujúci základný rámec čerpania rozvojovej pomoci zo ŠF EÚ. Bol vypracovaný Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR, ktorom boli analyzované rozdiely a potreby v rámci regiónov SR a medzi SR a členskými štátmi EÚ a rovnako bola venovaná pozornosť otázke možností ďalšieho rozvoja ekonomiky krajiny. Na základe týchto informácií boli vyvedené závery a definované 4 špecifické ciele na roky 2004 – 2006:

- Zvyšovať konkurencieschopnosť priemyslu a služieb
- Rozvíjať ľudské zdroje a zvyšovať ich adaptabilitu
- Zvyšovať efektívnosť poľnohospodárskej produkcie a kvalitu života na vidieku
- Podporovať vyvážený regionálny rozvoj

Na realizáciu týchto cieľov a v prioritách spolufinancovania zo ŠF bola medzi vládou SR a EK uzavretá dohoda o pomoci tzv. **Rámec podpory Spoločenstva**, v ktorom sa popisujú oblasti, do ktorých je podpora smerovaná, výška pridelených finančných prostriedkov, ako aj pravidlá prideľovania financií zo strany EÚ. Predstavuje určité zosúladenie národných zámerov so smerovaním EÚ.

Na Národný rozvojový plán a Rámec podpory Spoločenstva SR nadväzovali jednotlivé **Operačné programy**, ktoré hlbšie určovali a spresňovali priority v jednotlivých oblastiach a programové doplnky, ktoré obsahovali podrobné informácie o každom z navrhovaných opatrení. Operačné programy obsahovali konkrétne priority, na ktoré sa štrukturálna podpora zameriavala pod Cieľom 1 regionálnej politiky EÚ.

Národný rozvojový plán sa realizoval prostredníctvom štyroch operačných programov:

❖ **Sektorový operačný program priemysel a služby**

Riadiacim orgánom pre tento SOP bolo Ministerstvo hospodárstva SR a predstavoval samostatný programový dokument za oblasť priemyslu a vybraných služieb. Vzťahoval sa na regióny Cieľa 1, ktoré z geografického a ekonomického hľadiska pokrýva všetky samosprávne kraje SR okrem Bratislavského. Zdroje EÚ vyčlenené pre tento sektorový operačný program predstavovali 151 210 683 EUR. Globálnym cieľom SOP Priemysel a služby bol rast a konkurencieschopnosť priemyslu a služieb. Za účelom dosiahnutia cieľa boli vytýčené dve priority, ktoré sa realizovali prostredníctvom ôsmich opatrení a technickej pomoci.

❖ **Sektorový operačný program Ľudské zdroje**

Zámerom tohto programu bola podpora uchádzačom o zamestnanie s dôrazom na skupinu evidovaných nezamestnaných a ďalších rizikových skupín. Modernizácia služieb zamestnanosti mala prispieť k rozširovaniu foriem práce, zvyšovanie ich zamestnateľnosti a prostredníctvom aktivačných programov udržiavať pracovné návyky. Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, zdroje EÚ vyčíslené pre SOP Ľudské zdroje činili 284 480 923 EUR a bolo ich možné čerpať z Európskeho sociálneho fondu.

Za účelom dosiahnutia globálneho a naplnenie strategického cieľa „Európskej stratégie zamestnanosti“ boli vytýčené tri priority realizovateľné prostredníctvom ôsmich opatrení a technickej pomoci.

❖ **Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka**

Účelom SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (PaRV) bola podpora poľnohospodárskej prvovýroby a spracovania poľnohospodárskych produktov, podpora lesného hospodárstva a rybníctva a zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja vidieka. Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo pôdohospodárstva SR. Na základe tohto operačného programu bolo možné čerpať finančné prostriedky EÚ z usmerňovacej sekcie Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EAGGF) a predstavovali 182 987 987 EUR. K dosiahnutiu globálneho cieľa boli vytýčené dve priority. Jedna sa týkala podpory produktívneho poľnohospodárstva a druhá bola spojená s podporou trvalo udržateľného rozvoja vidieka, ktoré sa vykonávali v rámci siedmich opatrení.

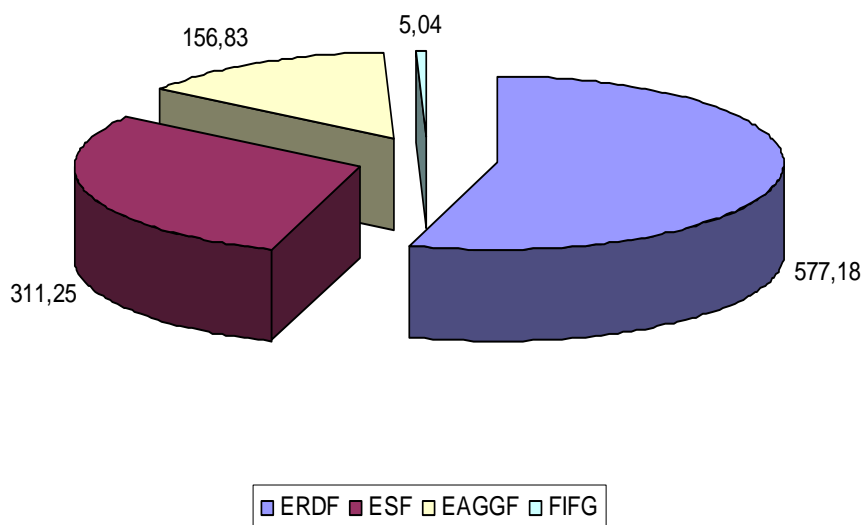
❖ **Operačný program Základná infraštruktúra**

Riadiacim orgánom pre OP Základná infraštruktúra bolo Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR. Účelom tohto operačného programu bolo odstránenie alebo zníženie regionálnych disparít týkajúcej sa dopravnej, enviromentálnej a lokálnej infraštruktúry. Finančné prostriedky sa mohli čerpať z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF), kde Európska únia vyčlenila na roky 2004 – 2006 sumu vo výške 422 363 451 EUR.

Na implementáciu programových dokumentov v období rokov 2004 – 2006 financovaných zo štrukturálnych fondov bola pre Slovenskú republiku vyčlenená

čiastka vo výške 1050,30 mil. EUR v stálych cenách roku 1999. Podiel jednotlivých štrukturálnych fondov ukazuje nasledujúci obrázok 1:

Podiel jednotlivých fondov na celkovom záväzku ES pre SR v mil. EUR Obr. 1



Zdroj: Slovensko a Európska únia, 2004

4.2 Čerpanie štrukturálnych fondov z EÚ v programovom období 2007 - 2013

4.2.1 Rozdelenie regiónov Slovenska podľa Cieľov kohéznej politiky EÚ

Strategické usmernenie Spoločenstva stanovilo na obdobie 2007 – 2013 nasledujúce ciele kohéznej politiky:

Cieľ Konvergencia – bude financovaný z ERDF a ESF a sústreďí sa na regióny NUTS II, teda regióny, ktorých HDP nedosahuje 75 percent priemeru EÚ. V prípade Slovenska to znamená všetky regióny okrem Bratislavského kraja.

Cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť – je určený pre regióny, ktoré nie sú oprávnené čerpať podporu z cieľa Konvergencia. V prípade Slovenska je určený pre Bratislavský kraj.

Cieľ Európska teritoriálna spolupráca je určený na podporu cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráce. SR nezaradila tento cieľ do NSRR.

4.2.2 Programové dokumenty SR v programovom období 2007 - 2013

S novým programovým obdobím prirodzene súvisí tvorba, schvaľovanie a realizácia nových dokumentov. V zmysle legislatívy EÚ každý členský štát predložil pred začiatkom programového obdobia EK vlastný rámcový programový dokument, **Národný strategický referenčný rámec (NSRR)**. Tento strategický dokument predstavuje referenčný nástroj na prípravu programovania fondov a stanovuje národné priority, ktoré budú spolufinancované zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v súlade so Strategickými usmerneniami Spoločenstva o súdržnosti. Vláda SR uznesením č. 1005 zo 6. decembra 2006 schválila Návrh NSRR SR, ktorý predložila 21. decembra 2006 Európskej komisii prostredníctvom elektronického systému riadenia fondov v ES. Vo februári 2007 boli k NSRR otvorené oficiálne rokovania s Európskou Komisiou, na ktorom EK požiadala prepracovať dokument podľa pripomienok uvedených v pozičnom dokumente. Na základe uskutočnených pracovných stretnutí riadiacich orgánov so zástupcami EK k NSRR a jednotlivým OP sa dokument prepracoval a predložil EK, ktorá ju oficiálne prijala 17. augusta 2007. Schválením NSRR Európskou Komisiou dostalo Slovensko jedinečnú šancu využívať finančné prostriedky z fondov EÚ na napĺňanie svojich cieľov a priorít.

Zvládnutie otázok súvisiacich s kvalitou hospodárskeho rastu bude zohrávať prvoradú úlohu v napĺňaní vízie a cieľov v programovom období 2007 – 2013 v celej EÚ. V novom programovacom období sa SR usiluje o naplnenie strategického cieľa, ktorým sa rozumie *„Výrazne zvýšiť do roku 2013 konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov a slovenskej ekonomiky a zamestnanosť pri rešpektovaní trvaloudržateľného rozvoja“*, ktoré plne rešpektuje strategické ciele EÚ pre toto programovacie obdobie. NSRR SR sa sústreďuje len na dva ciele EÚ - Konvergencia a Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť.

Stratégia NSRR v nadväznosti na vytýčený strategický cieľ je postavená na troch strategických prioritách a na ich cieľoch, ktoré sú nižšie rozpracované do špecifických priorít a cieľov.

1. *Infraštruktúra a regionálna dostupnosť* - cieľom je zvýšenie hustoty vybavenia regiónov infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb
2. *Vedomostná ekonomika* – cieľom je rozvoj zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb

-
3. *Ludské zdroje* – cieľom je zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby vedomostnej ekonomiky a zvýšenie sociálnej inklúzie rizikových skupín

Pri definovaní stratégie v NSRR bolo potrebné zamerať sa aj na riešenie horizontálnych otázok, ktoré si vyžadujú osobitný prístup a pozornosť. Z uvedeného dôvodu NSRR určuje horizontálne priority v štyroch oblastiach: marginalizované rómske komunity, rovnosť príležitostí, trvalo udržateľný rozvoj a informačná spoločnosť. Zmyslom každej z nich je zabezpečiť dosiahnutie definovaného cieľa, ktorý sa týka viacerých priorít NSRR. Preto sú svojím charakterom a dosahmi prierezovými témami, ktoré budú rešpektované pri každom projekte alebo skupine projektov bez ohľadu na podporovanú tému alebo územie.

4.2.3 Operačné programy NSRR

V súlade so základnými pravidlami a princípmi stanovenými na úrovni ES, ako aj so strategickým cieľom a prioritami SR definovanými v NSRR bolo uznesením vlády SR rozhodnuté, že pomoc z finančných nástrojov EÚ bude alokovaná na oprávnené aktivity rozčlenené do 11 operačných programov v rámci cieľov kohéznej politiky EÚ.

- ❖ 6 operačných programov sa bude realizovať v rámci cieľa Konvergencia, z toho štyri OP spolufinancované z ERDF pokrývajúce celé Slovensko okrem Bratislavského kraja, dva OP spolufinancované z ERDF a KF pokrývajúcu celú SR.
- ❖ 3 operačné programy spoločné pre obidva ciele, ktoré pokrývajú celé Slovensko vrátane Bratislavského kraja – jeden spolufinancovaný z ERDF a dva z ESF.
- ❖ 1 operačný program (OP Technická pomoc) v rámci cieľa Konvergencia pokrývajúce horizontálne aktivity, za ktorý je zodpovedný Centrálny koordinačný orgán pre NSRR SR.
- ❖ 1 operačný program spolufinancovaný z ERDF v cieľi Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť pre Bratislavský kraj.

Na všetky operačné programy a priority bude mať Slovenská republika k dispozícii už spomínané finančné prostriedky vo výške 11 360 619 950 EUR v bežných cenách, čo spolu s prostriedkami zo štátneho rozpočtu SR predstavuje takmer 400 miliárd slovenských korún.

Operačný program	Riadiaci orgán	Fond	Príspevok ES pre OP v EUR (v bežných cenách)
Regionálny OP	MVRR SR	ERDF	1 445 000 000
Životné prostredie	MŽP SR	ERDF, KF	1 800 000 000
Doprava	MDPT SR	ERDF, KF	3 206 904 595
Informatizácia spoločnosti	ÚV SR	ERDF	993 095 405
Výskum a vývoj	MŠ SR	ERDF	1 209 415 373
Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	MH SR	ERDF	772 000 000
Zdravotníctvo	MZ SR	ERDF	250 000 000
Vzdelávanie	MŠ SR	ESF	617 801 578
Zamestnanosť a sociálna inklúzia	MPSVaR SR	ESF	881 801 578
Bratislavský kraj	MVRR SR	ERDF	87 000 000
Technická pomoc	MVRR SR	ERDF	97 601 421
Spolu všetky fondy NSRR			11 360 619 950
Spolu ERDF			5 962 278 231
Spolu KF			3 898 738 563
Spolu ESF			1 499 603 156

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Európske fondy a Slovensko, 2008

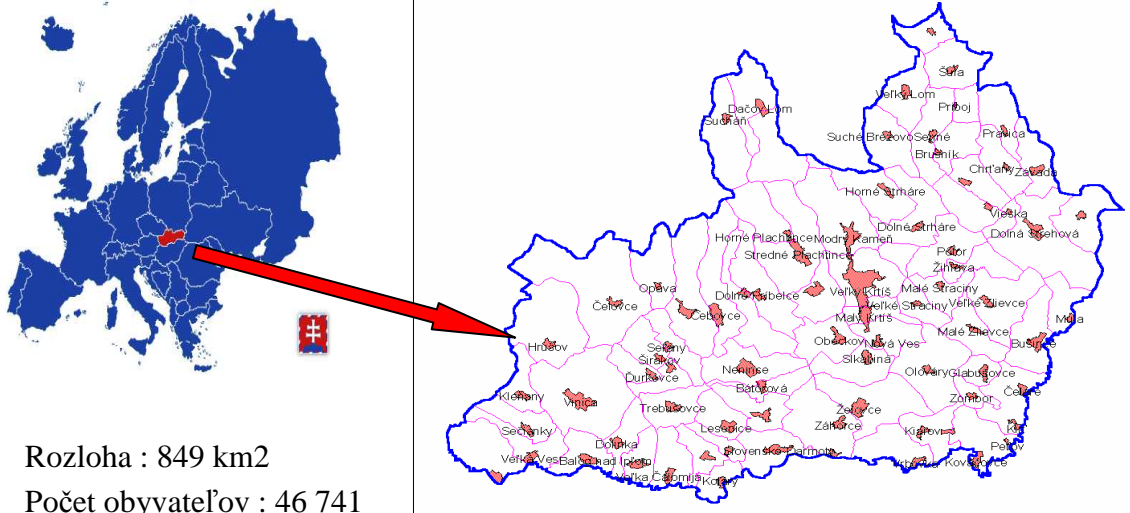
Farebné odlíšenie územnej oprávnenosti pre jednotlivé operačné programy:

<input checked="" type="checkbox"/>	Operačný program sa realizuje v Bratislavskom samosprávnom kraji
<input checked="" type="checkbox"/>	Operačný program sa realizuje vo všetkých krajoch SR
<input type="checkbox"/>	Operačný program sa realizuje vo všetkých krajoch SR okrem Bratislavského samosprávneho kraja

4.3 Charakteristika okresu Veľký Krtíš

Mapa okresu Veľký Krtíš

Obr. 2



Rozloha : 849 km²

Počet obyvateľov : 46 741

Počet obcí : 71

z toho miest : 2

Zdroj: RRA Poiplie Veľký Krtíš

Okres Veľký Krtíš vznikol v roku 1968 ako samostatný územno-správny celok delimitáciou z obcí okresov Lučenec a Zvolen. Okres Veľký Krtíš sa rozprestiera v južnej časti Stredného Slovenska na území Banskobystrického samosprávneho kraja a je súčasťou Hontiansko-Novohradského regiónu. Na juhu susedí s Maďarskou republikou, na východe s okresom Lučenec, na severe s okresmi Detva, Zvolen a Krupina a na západe s okresom Levice.

Okres svojou rozlohou 849 km² patrí medzi stredne veľké okresy (3. miesto v rámci kraja a 18. miesto v rámci SR). Hustota osídlenia je 55,6 obyvateľa/km², oproti hustote 109,9 obyvateľa/km² v rámci Slovenska je polovičná, čo zodpovedá členitým vrchovinným reliéfom.

Okres sa rozprestiera z juhu v priestore vymedzenom riekou Ipel' (ktorá súčasne tvorí štátnu hranicu s Maďarskou republikou) a zo severu Krupinskou planinou. Južnú časť tvoria nížiny s vysokým podielom pôd, ktorých produkčné schopnosti sú porovnateľné s Podunajskou nížinou, takže okres má vytvorené dobré predpoklady k rozvoju poľnohospodárstva.

V súvislosti s klimatickými podmienkami patrí medzi vodohospodársky pasívne, suché oblasti, s menším počtom atmosferických zrážok a vysokým počtom slnečného svitu. Takéto podnebie vytvára veľmi dobré podmienky pre rozvoj letnej turistiky,

ktorá sa sústreďuje najmä v okolí vodných nádrží. Krajina je bohatá na rôzne minerálne pramene, ktoré sú v súčasnosti využité na rekreačné účely len v minimálnej miere. Okrem typickej letnej rekreácie vytvárajú prírodné a kultúrno-historické danosti okresu priaznivé podmienky pre rozvoj agroturistiky a turistiky poznávacieho charakteru.

Obyvateľstvo okresu tvoria predovšetkým Slováci, ale v regióne žijú aj iné národnosti. Najpočetnejšou je maďarská národnosť, ku ktorej sa hlási okolo 20% obyvateľov. Poloha okresu v jazykovo zmiešanej oblasti pri hraniciach s Maďarskom ponúka do budúcnosti využitie možností cezhraničnej spolupráce a podstatnejší nárast cestovného ruchu z oboch strán štátnej hranice.

4.3.1 Rozvojový potenciál a ľudské zdroje

Okres sa vyznačuje nízkou dynamikou rastu počtu obyvateľstva, ktorá je charakteristická pre okresy na juhu SR. Celkovým prírastkom za posledných 30 rokov (2,7 %) zaujal okres jedno z posledných miest v SR.

Podľa posledného sčítania ľudu v roku 2001 možno konštatovať, že dochádza k zhoršovaniu vekovej skladby obyvateľstva. Za obdobie posledných troch sčítaní ľudu sa zmeny vo vekovej štruktúre prejavili ako pokračujúci trend starnutia populácie. Priemerný vek obyvateľov sa pohybuje okolo 38 rokov, stredná dĺžka života ženy je 77 rokov a muža 69 rokov.

Kvalitu obyvateľstva, ako pracovnej sily najvýstižnejšie charakterizuje vzdelanie obyvateľstva. V roku 2006 z obyvateľstva s vekom 15 a viac rokov (38,5 tisíc osôb) má najvyššie ukončené vzdelanie základné alebo je bez vzdelania cca až 37 %. V okrese teda pretrváva veľmi nízka úroveň vzdelania, ktorá výrazne zaostáva za priemerom SR. Táto skutočnosť je v určitej miere zavinená zlou sociálnou situáciou a množstvom rodín, kde sa stav bez vzdelanosti prenáša z rodičov aj na mladšie generácie. Ďalej 30% obyvateľov má ukončené stredné vzdelanie, 27 % úplné stredné alebo vyššie vzdelanie a cca 6 % obyvateľstva má najvyššie ukončené vzdelanie vysokoškolské.

V roku 2001 bolo z celkového počtu obyvateľstva 46 741 osôb 51,6 % žien, 31 796 občanov slovenskej národnosti a 12 823 občanov maďarskej národnosti. V okrese sa odhaduje cca 6,8 % rómskej populácie, ktorá sa podieľa aj z dôvodu nízkej vzdelanostnej úrovne na vysokej miere nezamestnanosti okresu.

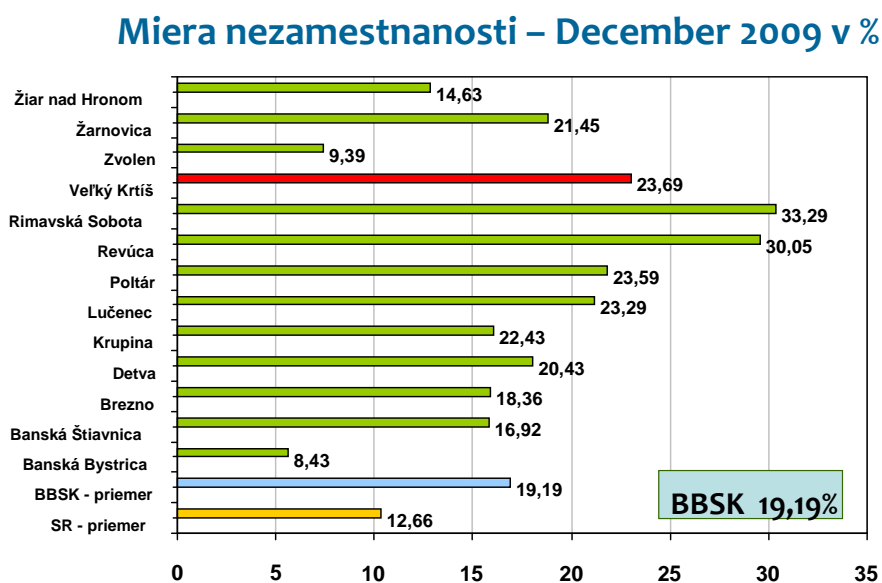
Rok	r. 2003	r. 2004	r. 2005	r. 2006	r. 2007	r. 2008	r. 2009
%	27,95	25,63	23,77	23,10	19,49	19,06	23,36

Zdroj: ÚPSVR Veľký Krtíš

Vývoj nezamestnanosti v okrese Veľký Krtíš nie je uspokojivý, aj keď od roku 2003 mal klesajúcu tendenciu. Na základe štatistických údajov UPSVR SR, obr. 3, okres Veľký Krtíš k 30.12. 2009 dosahoval evidovanú mieru nezamestnanosti 23,69 %, čo bola 3. najvyššia miera nezamestnanosti v rámci okresov banskobystrického kraja a 6. najvyššia miera nezamestnanosti zo všetkých 79 okresov Slovenska.

Miera nezamestnanosti podľa okresov v rámci BBSK

Obr. 3



Zdroj: ÚPSVR Veľký Krtíš

4.3.2 Ekonomika a priemysel

Stav hospodárstva v okrese Veľký Krtíš a jeho podiel na produkcii Slovenska možno zhodnotiť pomocou ukazovateľov hrubého obratu a produktivity práce. Hrubý obrat v roku 2002 dosiahol 1 812 600 tis. SK. Produktivita práce dosiahla za rok 2002 hodnotu 496 398 SK. V roku 2006 bol celkový počet zamestnancov v okrese

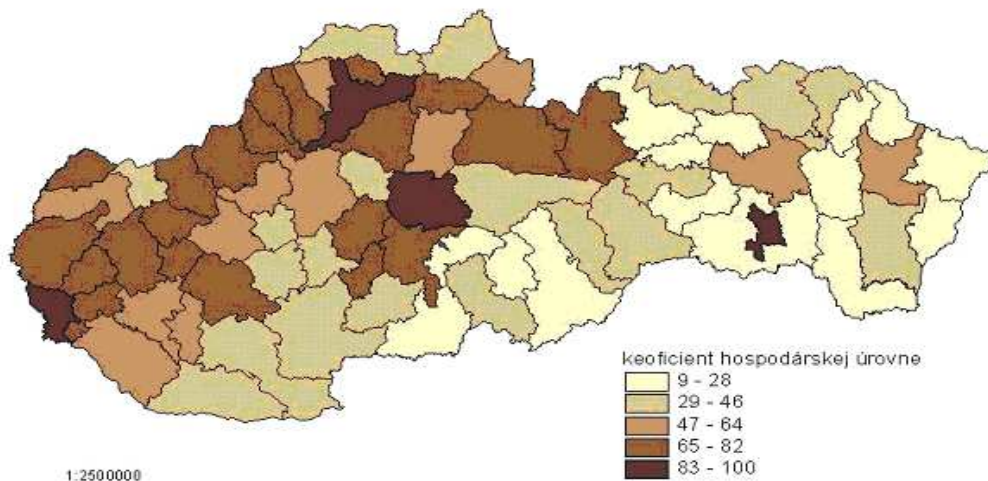
a v podnikoch s 20 a viac zamestnancami 6637, priemerná mzda dosiahla v roku 2006 úroveň 12 162 SK.

Z uvedeného vyplýva, že hospodárstvo okresu s ohľadom na potreby jeho obyvateľov je výrazne poddimenzované a zaostáva za priemerom hospodárskej výkonnosti okresov SR.

Ekonomická situácia okresov SR

Obr. 4

Okresy Slovenska podľa hospodárskej úrovne k 31.12.2001



Zdroj: RRA Poiplie Veľký Krtíš

Uvedený obr. 4 nám zobrazuje skutočnosť, že okres Veľký Krtíš patrí medzi najmenej rozvinuté hospodárske regióny SR, má najnižší koeficient hodnotenia, ktorá zahŕňa aj sociálnu, demografickú i enviromentálnu stránku okresu. . V rámci uvedenej štúdie z celkového pohľadu sú okresy rozdelené do 8 typov, pritom typ jedna je najvyspelejší a typ 8 najmenej vyspelý. Okres Veľký Krtíš je v tomto kontexte hodnotený nasledovne:

Okres Veľký Krtíš patrí do najhoršieho – 8 typu. Tento typ okresov nemožno charakterizovať žiadnou spoločnou silnou pozitívnou stránkou. Z 11 sledovaných oblastí môžeme hodnotiť 6 ako výrazne problémových. Najslabšou stránkou týchto okresov je oblasť zamestnanosti. S ňou je spojená nepriaznivá sociálna situácia ako i stav v ekonomickej produkčnej výkonnosti. Ďalšou výrazne slabou stránkou tohto typu je index vzdelania a miera urbanizovanosti. Výrazne negatívne hodnotenie má i technicko-obslužno-informačná infraštruktúra týchto regiónov. Osídlenie a environmentálna infraštruktúra sú na priemernej úrovni, mierne smerom k negatívnemu hodnoteniu.

Priemysel v okrese Veľký Krtíš je lokalizovaný v štyroch centrách: Veľký Krtíš - Malý Krtíš, Pôtor, Veľké Zlievce a Vinica. Rozmiestnenie priemyslu je značne nevyvážené a celý okres má prakticky charakter monocentrický, s jedným veľkým priemyselným centrom, ktoré zamestnáva takmer 80% zamestnaných v okrese. V minulosti mal dominantné postavenie ťažobný priemysel, avšak ťažba menejhodnotného hnedého uhlia z dôvodu nerentabilnosti bola ukončená.

V súčasnosti okres mení svoj charakter rozvíjaním obchodu, služieb, rozvojom malého a stredného podnikania, zavádzaním nových technológií a rekonštrukciou pôvodných podnikov. Perspektívne podniky spracovateľského priemyslu v okrese sú v odvetviach strojárenského, drevospracujúceho, textilného a potravinárskeho priemyslu (Vitri s.r.o., Furni Finish, Technogym, Punto Azzurro a.s., PRP s.r.o., Vinica Gastra a.s., Zael spol. s.r.o.....).

4.3.3 Poľnohospodárstvo

Vďaka geografickej polohe a prírodným podmienkam má okres Veľký Krtíš dlhodobú tradíciu v poľnohospodárstve, o čom svedčí aj fakt, že v sektore lesníctva, poľnohospodárstva a chovu rýb je zamestnaných najviac obyvateľov hneď po priemysle.

Najlepšie podmienky na poľnohospodársku výrobu v regióne sú v južnej, zníženej časti oblasti Ipeľskej kotliny. Väčšina poľnohospodárskej pôdy patrí do skupiny stredne úrodných pôd a z hľadiska druhu sú zastúpené ťažké a stredne ťažké pôdy. Podľa hodnotenia kvality pôdneho fondu, patria pôdy okresu V. Krtíš na 13. miesto na Slovensku.

Z celkovej rozlohy okresu (849 km²) v roku 2003 zaberala poľnohospodárska pôda 52 717 ha, čo predstavuje 59,3 % územia. Orná pôda zaberá plochu 30 800 ha, čo je 36,5 % územia okresu. Podiel pôdy v vlastníctve obce vo väčšine obcí nepresahuje 5%.

Súčasnú organizačnú štruktúru poľnohospodárstva tvoria podniky transformované z bývalých jednotných roľníckych družstiev a štátnych majetkov alebo vzniknuté z nových právnych subjektov, ktoré zabezpečujú poľnohospodársku výrobu na základe nájomných zmlúv s vlastníckmi pôdy. V roku 2006 bolo na území okresu Veľký Krtíš ekonomicky aktívnych 16 väčších (hospodáriacich na ploche väčšej ako 500 ha) poľnohospodárskych podnikov alebo družstiev.

4.3.4 Životné prostredie

Pre zabezpečenie kvality životného prostredia nielen obyvateľom regiónu, ale celej spoločnosti i budúcim generáciám je nevyhnutné chrániť životné prostredie. Neustály hospodársky rast má na jednej strane negatívne dopady na kvalitu ŽP, na druhej strane prísne enviromentálne pravidlá a podnety ponúkajú priestor pre inovácie a podnikateľské príležitosti vedúce k zníženiu rizík a zachovaniu trvalo udržateľného rozvoja. Najvyššiu prioritu predstavujú ČOV a nakladanie s odpadmi, pričom určitými limitmi rozvoja sú chránené územia, prírodné rezervácie a pamiatky, ktorých je na území okresu osem.

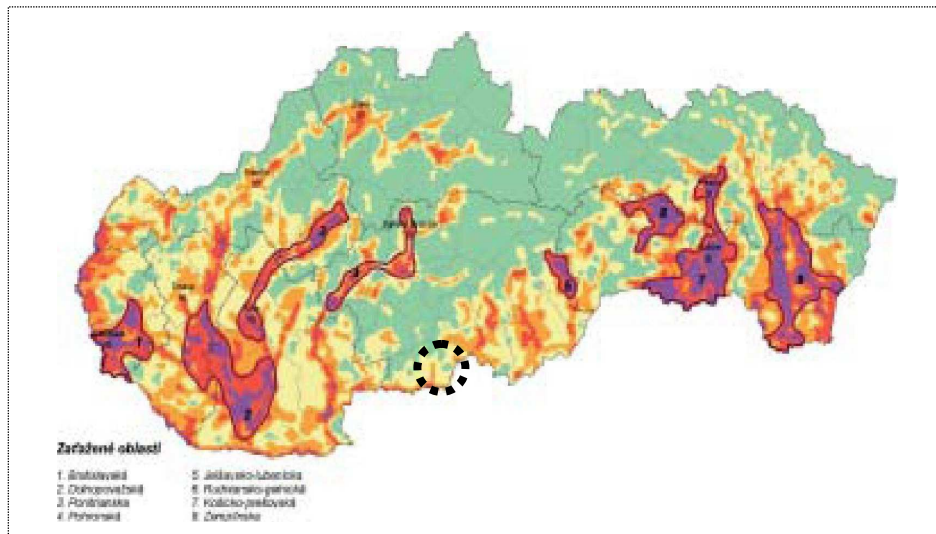
Pokiaľ ide o vybudovanosť verejných kanalizácií priamo v okrese Veľký Krtíš sa nachádza jedna ČOV, ďalej sa prevádzkujú aj obecné ČOV, ktoré boli vybudované postupne v ďalších 20 sídlach okresu. Podiel obyvateľov okresu napojených na verejnú kanalizáciu a ČOV predstavuje 38%, čo je jedna z najhorších úrovní v rámci SR.

V roku 2008 začala fyzická realizácia projektu s názvom „Zabezpečenie zásobovania južnej časti okresu pitnou vodou“. Jedná sa o výstavbu vodovodnej siete pre 37 obcí okresu Veľký Krtíš, ktoré umožní pripojenie na spoľahlivú dodávku pitnej vody cca.20. tis. obyvateľom. Celoslovenský priemer je 86,3% v zásobovaní obyvateľov pitnou vodou a v okrese je to len 69%. Z toho vyplýva, že 31% obyvateľov používa pitnú vodu z verejných a domácich studní.

Skládkovanie je v regióne najrozšírenejším spôsobom nakladania s odpadmi, kde na území okresu k 31.12.2005 sa nachádzalo 5 skládok odpadov.

Z uvedeného vyplýva, že okres Veľký Krtíš z hľadiska vybavenia environmentálnou infraštruktúrou je pod priemerom SR ale z hľadiska kvality životného prostredia patrí medzi najlepšie v rámci SR.

Na celom území okresu boli na základe výstupov environmentálnej regionalizácie Slovenskej republiky v roku 2005 identifikované štyri stupne kvality: prostredie vysokej kvality, prostredie vyhovujúce, prostredie mierne narušené a narušené prostredie. Určitá miera poškodenia prostredia je dôsledkom intenzívnej poľnohospodárskej činnosti, ktorá bola od dávnych čias determinovaná geografickým a prírodným potenciálom územia.



Zdroj: Centrum prvého kontaktu Veľký Krtíš

4.3.5 Doprava

Urbanistickou osou územia je cesta I/75, ktorá spája jadrový priestor okresu tvorený mestskými a väčšími vidieckymi sídlami s celoslovensky významnými sídlami Bratislavou a Košicami, jej celková dĺžka na území okresu je 44,356 km. Dĺžka ciest II. triedy je 99,06 km a III. triedy 232,89 km. Miestnych komunikácií sa v okrese nachádza 316 km.

Komunikačná sieť je riedka a nevyhovujúca s nepriaznivými výškovými a smerovými pomermi, bezpečne vyhovujúca pre rýchlosť max. 80 km/hod. Ťažiskovými sídlami územia sú mestá Modrý Kameň a Veľký Krtíš, ktorými prechádza najvýznamnejšia cestná komunikácia (cesta č. II/527) spájajúca územie okresu so severnými okresmi Banskobystrického kraja a v severo - južnom smerovaní na Slovenské Ďarmoty s Maďarskou republikou.

V súčasnosti je okres napojený na železničnú sieť Slovenska jedinou traťou regionálneho významu V. Krtíš – Bušince - Maďarsko – Lučenec. Trať sa nevyužíva už roky na účely osobnej dopravy, len na nákladnú dopravu pre niekoľko podnikateľov v regióne. Výhľadovo na dlhodobé obdobie dopredu nie je navrhnutá železničná trať územím okresu.

Cestná sieť v okrese Veľký Krtíš v rámci Konceptie územného rozvoja SR nie je využitá ani v rámci nosnej siete koridorov ani v rámci doplnkovej siete v SR.

4.3.6 Cestovný ruch

Cestovný ruch tu má zatiaľ oblasťný význam, ktorý sa realizuje prevažne v podobe pohybového cestovného ruchu viazaného hlavne na letnú sezónu, pričom hlavné druhy aktivít sú kúpanie, chalupárenie, vidiecka turistika a agroturistika.

Pre pobyt pri vode sú v súčasnosti v prevádzke areály kúpalísk v Dolnej Strehovej a Vinici. Ďalšie možnosti sú pri vodných plochách v Sklabinej a pri Závade.

Medzi zvláštnosti územia patrí pestrá ponuka podujatí rôzneho charakteru od tradičných osláv(hody, jarmoky, trhy) cez rôzne kalendárne a cirkevné sviatky, vrátane športových podujatí až po netradičné aktivity s charakterom regionálnej a nadregionálnej atraktivity (napr. Hontianska paráda v Hrušove, Medový festival v Dolinke, Vinobranie vo Vinici). Tieto podujatia sú výborným prostriedkom pre spájanie občanov regiónu a zároveň potenciálom pre zapojenie týchto aktivít do ponuky produktov cestovného ruchu.

Z horeuvedených tvrdení vyplýva, že okres Veľký Krtíš je bohaté na prírodné, historické a ľudovoumelecké hodnoty, napriek tomu produkuje neprimerane nízky turistický obrat. Z hľadiska vybavenia službami cestovného ruchu je okres najzaostalejším na Slovensku.

Hlavná príčina takéhoto stavu je v nevyužití vnútorného potenciálu, nedostatočne vybudovanej materiálno-technickej základne, slabej propagácii, nedostatočnej marketingovej činnosti, ako aj dopravnej izolovanosti územia.

4.3.7 Vidiecky rozvoj

Všeobecne a neoficiálne sa za vidiek v SR považujú tzv. vidiecke obce a ich katastre, ktoré nemajú pridelený štatút mesta, majú istý charakter osídlenia, ekonomickej činnosti, prevažne založenej na poľnohospodárstve a lesníctve, menej rozvinutú infraštruktúru a nízku hustotu obyvateľstva. Okres Veľký Krtíš na základe kritérií OECD patrí medzi čisto vidiecky región. Aj podľa ŠÚ SR je zrejma vidieckosť okresu, kde 70 % obyvateľstva žije v obciach s počtom obyv. do 2 000 osôb (45 % v obciach s počtom obyvateľov 500 až 1000) a 30 % vo Veľkom Krtíši.

V rokoch 2004 – 2006 bol slovenský vidiek financovaný zo SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka a z OP Základná infraštruktúra. Od roku 2007 sa veľká časť vidieckych oblastí a obcí stáva oprávnenou výlučne pre Program rozvoja

vidieka 2007 – 2013 (PRV), čo pre okres Veľký Krtíš znamená, že z celkového počtu 71 obcí okresu až 57 patrí medzi tie vidiecke obce, ktoré sú oprávnené čerpať finančné prostriedky len Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EAFRD). Na základe týchto skutočností môžeme konštatovať, že regionálny rozvoj v okrese musí byť vo veľkej miere založený na rozvoji vidieka.

4.3.8 SWOT analýza okresu Veľký Krtíš

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> územie tvorí najvýhodnejší potenciál pre vybudovanie železničného a cestného spojenia západného a východného Slovenska hraničný okres s Maďarskou republikou rozvíjajúca sa cezhraničná spolupráca veľmi dobré podmienky pre poľnohospodársku výrobu (obilie, vinič, ovocie, zelenina, liečivé rastliny, chov oštipaných, dobytka...) priaznivá štruktúra poľnohospodárskych podnikov dobré poľovné revíry s výskytom lesnej a poľnej zveri, vodné nádrže s možnosťou rybolovu existujú pozitívne príklady úspešných podnikov prvé skúsenosti s projektmi a prostriedkami zo ŠF EÚ, hlavne u poľnohospodárskych podnikov vhodné územia pre rozvoj priem. parkov vysoká ponuka pomerne lacnej pracovnej sily prevažne v robotníckych profesiách voľné výrobné priestory v existujúcich závodoch čisté životné prostredie 	<ul style="list-style-type: none"> dopravná a informačná izolovanosť a nedostupnosť územia nedostatočne rozvinutá technická infraštruktúra územia (vodovody, kanalizácia, energetická sieť) odkázanosť územia na dovoz elektrickej energie slabý marketing a propagácia územia nedostatočná sieť ubytovacích a stravovacích zariadení slabá inovačná aktivita, opotrebovaná a zastaraná poľnohospodárska technika dlhodobá ekonomická nestabilita veľkej časti poľnohospodárskych podnikov stagnácia rastu obyvateľstva, zvyšujúca sa migrácia obyvateľstva z územia za prácou narastá podiel prestárlych občanov, čím sa zhoršuje veková skladba obyvateľstva veľmi nízka úroveň vzdelania obyvateľstva (absentuje stredoškolské a vysokoškolské vzdelanie) nízka životná úroveň obyvateľov okresu s najnižším príjmom obyvateľa v rámci Slovenska

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • nevyužitý potenciál v rámci rozvoja cestovného ruchu (ľudové tradície, kultúrne pamiatky, termálne pramene, turistické chodníky) • pozitívne príklady rozvoja vidieckej turistiky • existencia sietí podporných, poradenských a konzultačných centier • možnosť rozvoja tradičných a netradičných foriem poľnohospodárstva • vinohradníctvo – vínna cesta obcami • možnosť vytvorenia produkčnej zóny (poľnohospodársky inkubátor) • využitie územia pre rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky, s tým súvisiaci rozvoj vidieka • možnosť pestovania netradičných rastlinných produktov (tabak, liečivé rastliny) • výskyt minerálnych prameňov a iných prírodných zdrojov • alternatívne zdroje energie • dobudovanie základných dopravných systémov • možnosť prehlbovania cezhraničnej spolupráce s Maďarskou republikou • využitie spoločného jazyka menšín • fondy EU, rozpočet SR, investori • dobudovanie chýbajúcej infraštruktúry 	<ul style="list-style-type: none"> • nepripravené územie pre rozvoj priemyslu, služieb a pre vstup zahraničných investorov • vysoká miera nezamestnanosti • stagnácia alebo brzdenie rozvoja malých a stredných podnikateľov, slabosť poskytovania poradenstva pre malých podnikateľov • stagnácia vývojovej a inovačnej aktivity a nedostatočná podpora vedy a výskumu • nepriaznivý demografický vývoj • slabá kúpyschopnosť obyvateľstva • nezáujem občanov, slabá motivácia k práci • migrácia vzdelanej pracovnej sily • technologické a poznatkové zaostávanie • neexistujúce rozvody a siete alebo ich nedostatočná kvalita • nemotivujúce podnikateľské prostredie • rast dlhodobo vysokej nezamestnanosti • pokračujúci rast podielu sociálne marginalizovaných skupín obyvateľstva a mládeže s negatívnymi dopadmi na vývoj kriminality • slabá tvorba podnikateľského prostredia • legislatíva/systém finančnej samosprávy • nevysporiadané majetkovo-právne vzťahy • rozpočet štátu a ekonomická situácia • silná konkurencia na zahraničných trhoch

Zdroj: RRA Poiplie Veľký Krtíš

4.4 Stav čerpania ŠF v okrese Veľký Krtíš v programovacom období 2004 - 2006

4.4.1 Operačný program Základná infraštruktúra – OP ZI

Z dole uvedenej tabuľky 4 nám vyplýva, že najviac využité opatrenie pre OP ZI z počtu predložených projektov bolo opatrenie 3.4.Renovácia a rozvoj obcí a malo aj najvyššiu mieru úspešnosti v počte schválených projektov t.j. 50%. Najväčší objem finančných prostriedkov získal projekt podaný v opatrení Lokálna infraštruktúra, ktorý realizovala Nemocnica s poliklinikou vo Veľkom Krtíši.

Celkové využité zdroje v okrese z programu OP ZI k 28.02.2010

Tab. 4

Využité opatrenia	Okres Veľký Krtíš (2004 – 2006)			
	Počet predložených projektov	Počet zazmluvnených projektov	Počet realizovaných projektov	Celkové zazmluvnené prostriedky v SK
2.2 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia	6	1	1	10 073 388,65
2.3 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva	9	2	2	26 334 500,00
3.1.2 Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry	7	1	1	62 433 050,00
3.1.3 Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry	8	1	1	2 669 000,00
3.3 Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor	5	2	2	2 604 105,50
3.4 Renovácia a rozvoj obcí	14	7	7	22 271 763,36
CELKOM	49	14	14	126 385 807,57

Zdroj: vlastné spracovanie na základe poskytnutých údajov z RRA VK a CPK VK

4.4.2 Sektorový operačný program Ľudské zdroje – SOP ĽZ

Celkové využitie zdrojov v okrese z programu SOP ĽZ k 28.02.2010

Tab. 5

Využitie opatrenia	Okres Veľký Krtíš (2004 – 2006)			
	Počet predložených projektov	Počet zazmluvnených projektov	Počet realizovaných projektov	Celkové zazmluvnené prostriedky v SK
1.3 Rozvoj vzdelávania a prípravy UoZ s cieľom zlepšiť ich možnosti na trhu práce	8	2	2	8 714 406,30
2.2 Odstránenie prekážok rovnosti mužov a žien na trhu práce s dôrazom na zosúladienie pracovného a rodinného života	4	1	1	2 887 867,00
3.1 Prispôsobenie odbornej prípravy a vzdelávania požiadavkám spoločnosti založenej na vedomostiach	6	2	1	6 542 924,00
3.2 Zvýšenie rozsahu, zlepšenie a širšie poskytovanie ďalšieho vzdelávania s cieľom zlepšiť kvalifikáciu a adaptabilitu zamestnancov	8	2	2	5 868 096,00
CELKOM	26	7	7	24 013 293,60

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov poskytnutých z RRA VK a CPK VK

Za SOP Ľudské zdroje bolo najviac podaných projektov v rámci opatrenia 1.3 Rozvoj vzdelávania a prípravy uchádzačov o zamestnanie s cieľom zlepšiť ich možnosti na trhu práce a dosiahol prvenstvo aj v objeme zazmluvnených prostriedkov. Najvyššiu úspešnosť v počte schválených projektov zaznamenalo opatrenie 3.1. t.j. 33%, čo nám potvrdzuje údaj vypočítaný podielom z počtu zazmluvnených projektov na počte predložených projektov uvedených v tabuľke 5.

4.4.3 Sektorový operačný program Priemysel a služby – SOP PaS

Celkové využité zdroje v okrese z programu SOP PaS k 28.02.2010

Tab. 6

Využité opatrenia	Okres Veľký Krtíš (2004 – 2006)			
	Počet predložených projektov	Počet zazmluvnených projektov	Počet realizovaných projektov	Celkové zazmluvnené prostriedky v SK
1.1 Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb	4	0	0	0
1.4 Podpora úspor energie a využitia obnoviteľných zdrojov energie	2	0	0	0
2.2 Podpora podnikateľských aktivít cestovného ruchu	3	1	1	5 325 689,14
CELKOM	10	1	1	5 325 689,14

Zdroj: vlastné spracovanie pomocou údajov uverejnených na www.strukturalnefondy.sk

Tento operačný program bol využitý len v skutočne minimálnom množstve, čo sa týka počtu podaných projektov aj zazmluvnených a veľmi nevýraznom objeme finančných prostriedkov.

4.4.4 Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka – SOP PaRV

Najvyššie percento úspešnosti v rámci SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka vyplývajúci z tabuľky 7 patrí nepochybne opatreniu 1.1. Investície do poľnohospodárskych podnikov. Na toto opatrenie sa využil najväčší balík finančných prostriedkov z celkových zazmluvnených prostriedkov v rámci SOP PaRV, čo predstavuje 61%.

Využitie opatrenia	Okres Veľký Krtíš (2004 – 2006)			
	Počet predložených projektov	Počet zazmluvnených projektov	Počet realizovaných projektov	Celkové zazmluvnené prostriedky v SK
1.1 Investície do poľnohospodárskych podnikov	39	26	26	135 067 657,00
1.2 Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov	9	2	2	41 450 342,00
2.1.1 Investície na zlepšenie a racionalizáciu pestovania a ochrany lesa, ťažby primárneho spracovania dreva a predaja surového dreva a iných produktov lesa	4	1	1	3 019 500,90
2.3.1 Pozemkové úpravy	12	3	3	38 962 038,00
CELKOM	64	32	32	218 499 537,90

Zdroj: vlastné spracovanie na základe dostupných materiálov z RRA Poiplie VK

4.4.5 Iniciatívy spoločnosti

V Programe Interreg III A boli v okrese Veľký Krtíš schválené dva projekty – Vypracovanie projektovej dokumentácie na obnovu mostov cez rieku Ipeľ na slovensko-maďarskej štátnej hranici v lokalitách Bušince – Nógrádszakal a Vrbovka – Orhalom, ktoré získalo OZ pre obnovu Ipeľských mostov. Získaná dotácia bola 6 607 579,85 SK.

Druhým bol projekt „Hont bez hraníc“ – prezentácia živej a neživej kultúry v regióne Hont na festivale Hontianska paráda 2006, získaná dotácia predstavuje sumu 1 332 784 SK.

V okrese VK bol podaný len jeden projekt v rámci opatrenia 4.1 s názvom „Rovnosť príležitostí na trhu práce v okresoch s vysokou mierou nezamestnanosti“. Hlavným cieľom projektu bol rodový výskum a rodový audit a rodové tréningy vybraných cieľových skupín v štyroch okresoch s vysokou mierou nezamestnanosti na dosiahnutie rodovej rovnosti mužov a žien na trhu práce. Nebol úspešný.

4.5 Vyhodnotenie čerpania ŠF v rámci okresu Veľký Krtíš pre roky 2004 až 2006

Prehľad čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ v rámci okresu

Veľký Krtíš k 28.02.2010

Tab. 8

Operačný program	Počet predložených projektov	Celkový objem predložených projektov v tis. SK	Počet zazmlprojekto	Objem zazmlhnutených prostriedkov v tis. SK	Počet projektov v realizácii	Prostriedky čerpané zo zdrojov ŠF EÚ v tis.SK	Spolufinancovanie zo ŠR (bez VZ) v tis. SK	Objem čerpaných prostriedkov v tis. SK
SOP Priemysel a služby / MH SR / ERDF	10	330 650	1	5 325	1	4 205	1 121	5 325
SOP Ľudské zdroje / MPSVR & MŠ SR/ ESF	26	92 765	7	24 013	7	15 042	3 815	18 858
SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka / MP SR / EAGGF,FIFG/	64	681 193	32	218 500	32	131 192	66 284	197 476
OP Základná infraštruktúra / MVRR SR / ERDF	49	1 027 382	14	126 386	14	101 439	22 707	124 146
Interreg III A /MVRR SR/ ERDF	17	119 345	2	7 940	2	6 086	1 803	7 889
EQUAL	1	10 042	0	0	0	0	0	0
CELKOM	167	2 261 377	56	382 164	56	257 964	95 730	353 694

Zdroj: NSRR, Stav implementácie podľa krajov k 28.02 2010

Uvedená tabuľka 8 nám charakterizuje doterajšie využívanie pomoci EÚ v rámci okresu Veľký Krtíš prostredníctvom možnosti čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov. V tomto skrátenom období 2004 – 2006 sa ešte realizovalo početné množstvo projektov aj po ukončení programovacieho obdobia, čo je viditeľné aj z predloženej tabuľky, nakoľko pre toto programovacie obdobie platilo pravidlo n+2, čo v praxi znamená, že projekty schválené do konca skráteného obdobia t. j. do konca roka 2006 mohli byť realizované a ukončené do 31.12. 2008. V nadväznosti na negatívne dopady svetovej finančnej krízy Európska komisia umožnila niektorým členským štátom požiadať o možnosť predĺženia obdobia oprávnenosti výdavkov

z 31.12.2008 až do 30.06.2009, ktoré Slovenská republika aj využila a dočerpala voľné finančné prostriedky napr. prostredníctvom zazmluvnených projektov zo zásobníkov projektov, realokácie finančných prostriedkov do opatrení s vyššou absorpciou, uzatvorenia dodatkov k zmluvám o poskytnutí NFP pre neukončené projekty, ktoré nestihli realizovať všetky výdavky projektu do konca roka 2008, prípadne sa vyhlásili nové výzvy. V okrese Veľký Krtíš za toto programovacie obdobie 2004 – 2006 bolo najviac predložených projektov v rámci SOP PaRV potom nasledoval OP ZI, SOP LZ, Interreg III A, SOP PS a napokon EQUAL. Z úspešnosťou schvaľovania projektov môžeme byť vcelku spokojný, pričom dominoval SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka so svojou 50% úspešnosťou predložených projektov. Približne rovnakú úroveň úspešnosti dosiahli projekty z OP Základná infraštruktúra a SOP Ľudské zdroje, t. j. okolo 27%. Svoju nespokojnosť však môžeme vyjadriť k SOP Priemysel a služby, v rámci ktorého z desiatich predložených projektov sa schválil len jeden.

Každý projekt musí byť spolufinancovaný aj z iných zdrojov /napr. vlastné zdroje, štátny rozpočet/, pretože finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov sú schápané ako doplnkovým zdrojom. Ich výška spolufinancovania závisí od viacerých ukazovateľov, ktoré sú charakteristické pre jednotlivé operačné programy ako aj samotné inštitúcie, ktoré o finančné prostriedky žiadajú. V našom prípade najväčšia miera spolufinancovania zo ŠR a najväčšia miera doplnkovosti zo ŠF sa využila pri projektoch podávaných v rámci SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.

Jedným z najdôležitejších ukazovateľov je objem čerpaných prostriedkov z celkových zazmluvnených prostriedkov. Najväčšie percento doterajšieho čerpania finančných prostriedkov bolo využitých v rámci SOP Priemysel a služby, čo predstavuje celých 100% z celkového objemu zazmluvnených prostriedkov. V rámci Interreg III A. a OP Základná infraštruktúra žiadatelia využili približne 99% z celkových zazmluvnených prostriedkov. Nižší ako 90%-ný podiel čerpania zo zazmluvnených prostriedkov dosiahol SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka a najnižšiu úroveň SOP Ľudské zdroje so 78%-ným podielom.

Z celkového pohľadu čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov okresu Veľký Krtíš môžeme vyjadriť spokojnosť najmä z objemom čerpaných prostriedkov, čo predstavuje 92,5% z objemu celkových zazmluvnených prostriedkov a miera úspešnosti predložených projektov je na úrovni 33,5%.

4.6 Využitie ŠF v okrese Veľký Krtíš v programovom období 2007–2013

Nové programové obdobie 2007 – 2013 je pre SR a súčasne aj pre spomínaný okres prvým programovým obdobím, v ktorom bude mať možnosť využívať zdroje z fondov EÚ v priebehu celého jeho trvania. Na základe vlastného spracovania a poskytnutých údajov z RRA a CPK vo Veľkom Krtíši, uverejnených informácií na webovej stránke NSRR som zistila, že v okrese VK v programovom období 2007 – 2013 boli schválené projekty v rámci operačných programov, prioritných osí a k nim prislúchajúcich opatrení znázornených v tabuľke 9.

Využitie OP v okrese Veľký Krtíš v rokoch 2007 – 2013 k 28.02.2010

Tab. 9

OP	Prioritné osi	Opatrenia	Počet schválených projektov	Schválený NFP v EUR
Regionálny OP	1. Infraštruktúra vzdelávania	1.1	9	7798114,30
	4. Regenerácia sídel	4.1	1	1253626,61
		4.2	1	247314,22
Spolu za ROP:			11	9299055,10
OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	1. Inovácie a rast konkurencieschopnosti	1.1	5	543066,96
	2. Energetika	2.1	2	896300,55
	3. Cestovný ruch	3.1	1	5177450,21
Spolu za OP KaHR:			8	6616817,72
OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	1. Podpora rastu zamestnanosti	1.2	4	233837,09
	2. Podpora sociálnej inklúzie	2.1	5	168592,90
	4. Budovanie kapacít a zlepšenie kvality VS.	4.1	1	222936,55
Spolu za OP ZaSI:			10	625366,54
OP Životné prostredie	4. Odpadové hospodárstvo	4.2	3	3333139,79
Spolu za OP ŽP:			3	3333139,79
OP Vzdelávanie	1. Reforma systému vzdelávania a odbornej prípravy	1.1	1	69 268,85
Spolu za OP V:			1	69 268,85
Spolu za NSRR v okrese Veľký Krtíš			33	19 943 648

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov poskytnutých z RRA VK a CPK VK

Z tabuľky 9 jasne vyplýva, že projekty boli podávané len v rámci 5 operačných programov. Jedným z najvýznamnejších je pre tento okres **ROP**, kde bolo schválených celkovo 11 projektov, pričom najväčší počet projektov prislúcha k prioritnej osi 1 k opatreniu 1.1 Infraštruktúra vzdelávania a taktiež najväčší objem schváleného NFP. Prioritnú os 4 využili len 2 subjekty, 1 schválený projekt za opatrenie 4.1 Regenerácia sídel a jeden za opatrenie 4.2 Infraštruktúra nekomerčných záchranných služieb s celkovým objemom 1 500 490 EUR. **OP KaHR** bol v úplnej miere zastúpený súkromným sektorom, kde bolo schválených celkom 8 projektov. V rámci prioritnej osi 1 a opatrenia 1.1 Inovácie a technologické transfery bolo schválených najviac projektov, ale z najmenším objemom finančných prostriedkov. V rámci prioritnej osi 2 boli schválené dva projekty a v rámci prioritnej osi 3 jeden projekt, ale z najväčším objemom schváleného NFP. Celkom 10 projektov bolo schválených v rámci **OP ZaSI**, a to v prioritnej osi 1 za opatrenie 1.2 Podpora tvorby a udržania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracovníkov, podnikov a podpory podnikania 4 projekty, osi 2 za opatrenie 2.1 Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity 5 projektov a 1 projekt za opatrenie 4.1 Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou správou a neziskovými organizáciami v rámci prioritnej osi 4 v celkovej výške NFP 625 367 EUR. **OP ŽP** využili 3 subjekty a všetky 3 projekty boli schválené v rámci prioritnej osi 4 za opatrenie 4.2 Podpora aktivít na zhodnocovanie odpadov vo výške 3 333 139 EUR. V rámci **OP V** bol podporený 1 projekt vo výške 69 268,8 EUR.

Z celkového pohľadu využitia podpory zo ŠF za NSRR môžeme konštatovať, že v okrese Veľký Krtíš bolo schválených celkom 33 projektov vo výške 19 943 648 EUR. Najúspešnejší OP z celkového počtu schválených projektov ako i z celkovej výšky schváleného NFP bol ROP. Najmenej úspešný bol OP Vzdelávanie, v rámci ktorého bol podporený len jeden projekt za celý OP vo veľmi nepatrnej výške. Ostatné OP NSRR k 28.02.2010 v okrese Veľký Krtíš neboli využité.

4.7 Projekt č. 1

Názov projektu: Zmena palivovej základne školskej kotolne s prechodom na využitie biomasy

Program: Operačný program Základná infraštruktúra

Priorita: 2 Enviromentálna infraštruktúra

Opatrenie: 2.2 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry pre ochranu ovzdušia

Štrukturálny fond: Európsky fond regionálneho rozvoja

Žiadateľ: Obec Hrušov

Dĺžka realizácie projektu: apríl 2006 – január 2007

4.7.1 Cieľ projektu:

Zlepšenie kvality životného prostredia a ovzdušia dosiahnutá zmenou vykurovacej technológie kotolne základnej školy ako verejnej budovy v obci Hrušov, zo zastaralej technológie spaľovania hnedého uhlia na technológiu využívajúcu miestne obnoviteľné zdroje energie, a to lisovanú slamu a neskôr cielene pestované energetické trávy.

Špecifické ciele projektu

1. zníženie množstva emisií a látok znečisťujúcich ovzdušie v súhrnom vyjadrení minimálne o 80% oproti súčasnému stavu vykurovacieho zariadenia a úplné vylúčenie produkcie skleníkových plynov
2. podpora výraznejšieho využívania miestne dostupných obnoviteľných zdrojov biomasy v regióne ako paliva a využitie vedľajšieho produktu v poľnohospodárstve a to lisovanej slamy, čím sa tento pomer v uvedenom zariadení zníži o 100% v prospech využitia biomasy
3. vytvorenie podmienok pre ekonomický vzrast podnikateľských subjektov v regióne zaoberajúcich sa poľnohospodárskou výrobou a to zameraním sa pri reštrukturalizácii výroby na pestovanie energetických tráv

Všeobecné informácie o projekte:

Projekt sa realizoval v obci Hrušov, ktorý sa nachádza na území okresu Veľký Krtíš. V tejto obci funguje Základná škola ako spádové zariadenie pre päť okolitých obcí a je zaradená v medzinárodnej sieti „Zdravých škôl“. Školu navštevuje približne 250 detí a skladá sa z deviatich tried, s piatimi špeciálnymi triedami, s kuchyňou,

školským klubom a materskou škôlkou. Pracuje tu 40 osôb pedagogického a pomocného personálu. Umiestnenie tohto projektu bolo v objekte č. parcely 540 tepelného hospodárstva Základnej školy internátnej s materskou školou. Jedná sa o pilotný a inšpiračný projekt s využitím slamy ako paliva, pretože región s poľnohospodárskym zameraním evidoval prebytok tejto slamy. S myšlienkou využitia tejto biomasy sa obec zaoberala už od roku 2004, a kedy pripravila a zhromaždila podklady pre vyhotovenie energetického auditu a dôkladnej štúdie o možnostiach využitia biomasy. Štúdia potvrdili variantu spaľovania slamy a súčasne zo zadaním spracovania projektovej dokumentácie sa zadalo aj spracovanie finančnej analýzy ekonomickej efektívnosti tejto investície. Obec však nedisponovala s dostatočnými finančnými zdrojmi pre realizáciu, preto sa obrátila o podporu z národných a európskych zdrojov.

Realizácia projektu:

Projekt bol realizovaný v štyroch etapách, kde prvá etapa sa začínala v mesiaci apríl 2006 a to prípravnými fázami, ktoré zahŕňali spracovanie štúdie uskutočniteľnosti, vybavovanie stavebného povolenia, príprava pre verejné obstarávanie, výber zhotoviteľa. Po tejto etape nasledovali stavebné práce zamerané na rekonštrukciu pôvodnej kotolne a skladov. Sklad uhlia sa zmenil na sklad slamy a rozšíril sa o 20 m², stropná krytina sa prebudovala z nehorľavého materiálu a namontovali sa protipožiarne dvere. V samotnej kotolni sa posilnili základy pre novú technológiu a komíny, upravili omietky, vymurovali predeľovacie priečky, otvory pre dopravníky a otvory strechy pre komíny. V sklade popola sa vymenila drevená stropná konštrukcia na oceľovú a vybudoval sa nový širší vstup do objektu pre mechanizačný prostriedok na odvoz odpadu. Elektroinštalácia sa obnovila vo všetkých priestoroch za účelom pripojenia automatickej vykurovacej techniky. Táto práca trvala vyše mesiaca a koncom augusta 2006 bol stavebne pripravený objekt na dodávku a montáž novej technológie. Začala sa tretia etapa a to montovaním zariadení na manipuláciu s balíkmi slamy a dopravníkové pásy. V kotolni sa nainštalovali dva kotle LIN -KA s výkonom 200 a 400 kW na spaľovanie slamy s automatickou reguláciou výkonu. Súčasťou kotolne sa stali strojovňa s monitorovacím procesom a displejom, dva stavebnicové komíny vyrobené z kvalitnej ocele s odlučovačmi pre tuhé znečisťujúce emisné látky. V sklade popola boli umiestnené dve popolnice, do ktorých dopravníky dopravujú popol priamo z kotlov.

Posledná etapa sa začala skúšobnou prevádzkou v trvaní 72 hodín v réžii dodávateľa dňa 22.12. 2006 rozhodnutím stavebného úradu o dočasnom užívaní stavby. Vykonali sa prvé emisné a geodetické merania, ktoré vykazovali nesúlad tuhých znečisťujúcich látok s emisným limitom. Príčinou bola nefunkčnosť odlučovačov a náhradné emisné meranie po odstránení nedostatku súhlasilo s platnými limitmi emitovaných znečisťujúcich látok do ovzdušia. Tieto nedostatky boli odstránené ku dňu vydania kolaudačného rozhodnutia.

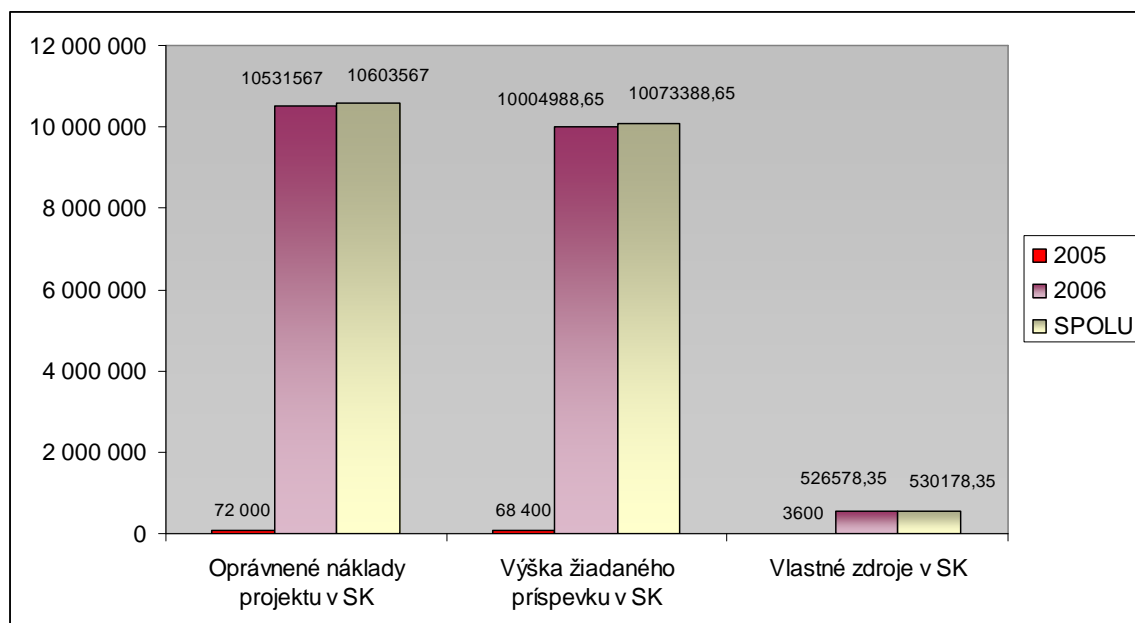
Za účelom propagácie diela bol 24. novembra 2006 organizovaný jednodňový seminár „Deň slamy“, na ktorom sa zúčastnili miestni, regionálni a rezortní hostia vrátane regionálnych médií. Súčasťou seminára bolo aj osadenie pamätnej tabule pri príležitosti uvedenia vykurovacieho systému do skúšobnej prevádzky.

Celá realizácia projektu bola v súlade s časovým harmonogramom, kde v mesiaci január 2007 bolo obcou Vinica ako príslušným stavebným úradom vydané kolaudačné rozhodnutie a dielo bolo odovzdané do trvalého užívania.

Z hľadiska finančnej realizácie projektu dňa 27.9.2006 bola zaslaná Žiadosť konečného prijímateľa o platbu (predfinancovanie) v celkovej výške 8 535 179,85 SK a zúčtovanie predfinancovania sa vykonalo dňom 15.11.2006. V termíne 1 mesiac po ukončení projektu sa uhradili dodávateľom záverečné platby a tým sa vyplátilo celé dielo.

Zdroje financovania oprávnených nákladov projektu

Obr. 6



Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Obecného úradu Hrušov

ZDROJE FINANCOVANIA PROJEKTU		VÝŠKA FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV
ERDF	75%	7 952 675,25 SK
ŠR	20%	2 120 713,40 SK
VLASTNÉ ZDROJE	5%	530 178,35 SK
SPOLU	100%	10 603 567 SK

Zdroj: Obecný úrad Hrušov

Z hore uvedenej tabuľky 10. a obrázku 6. môžeme konštatovať, že vďaka nenávratnému finančnému príspevku z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu SR bol splnený cieľ projektu, ktorý spočíval v zmene vykurovacej techniky základnej školy v obci Hrušov. Zavedením novej plnoautomatizovanej technológie na spaľovanie slamy došlo k odstráneniu miestneho zdroja znečistenia ovzdušia, zníženie produkcie odpadu, k ochrane ovzdušia a tým celkovo k zlepšeniu stavu životného prostredia. Zo socio-ekonomického hľadiska sa znížili náklady na vykurovanie, odstránila sa závislosť na fosílnych palivách a v neposlednej miere sa vyriešil problém s prebytkom slamy v blízkych poľnohospodárskych podnikoch. Zároveň dostali príležitosť poľnohospodári rozšíriť svoju produkciu na pestovanie energetických tráv.

Kontrolná činnosť

Po spustení skúšobnej prevádzky v novovybudovanej kotolni sa vykonala kontrola zo strany Ministerstva životného prostredia v spolupráci s firmou REPIS zastúpenou Ing. Mariánom Štiasnym a nezistili sa žiadne nedostatky. Podľa výsledkov emisných meraní a indikátorov tvoriacich prílohu 2 sa zhodnotil projekt ako pozitívny, spĺňajúci všetky očakávania najmä v oblasti zlepšenia životného prostredia úplného vylúčenia produkcie skleníkových plynov a zníženia prevádzkových nákladov.

V rámci vykonanej kontroly sa starosta obce Hrušov dohodol so zástupcami inštitúcií zaoberajúcich sa ochranou a zlepšovaním životného prostredia o reprezentovaní takéhoto jedinečného projektu na konferencii, ktorá sa uskutočnila 19.februára 2007 INTERNATIONAL SLOVAK BIOMASS FORUM 2007, kde bol projekt aktívne prezentovaný v rámci sekcie „Vykurovanie, chladenie a elektrina na báze OZE“.

4.7.2 Zhodnotenie vplyvu

Mať na začiatku len dobrý nápad a dokázať ho zhmotniť do reálnej a funkčnej podoby, si vyžaduje tvrdú prácu. Snaha a kvalitná príprava tohto projektu priniesla vytúžený výsledok a zároveň i jeho očakávané prínosy pre obec i región.

Vplyvom čerpania pomoci z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v obci sa zmenou starej vykurovacej technológie na technológiu spaľovania slamy prispelo k:

1. **zniženiu množstva emisií a škodlivín znečisťujúcich ovzdušie** - došlo ku skvalitneniu životného prostredia obce a k úplnému vylúčeniu produkcií skleníkových plynov
2. **využitiu biomasy** – vzhľadom na umiestnenie obce v kotline s okolitými lesmi a málo využívanou poľnohospodárskou pôdou sú zdroje paliva v podobe slamy alebo energetických tráv miestne dostupné s minimálnou dopravnou vzdialenosťou v objemoch niekoľkonásobne prevyšujúcich potrebu vykurovacieho zariadenia
3. **zniženiu nákladov na teplo** – nová vykurovacia technológia pracuje s vyššou účinnosťou t. j. 85%, výrazne sa znížili aj náklady na jej prevádzku t.j. viac ako 40%, najmä v dôsledku zníženej ceny paliva (tona nakupovaného hnedého uhlia stála 3200 SK a cena za tonu slamy, ktorá sa nakupuje stojí 1500 SK) a pracovných nákladov, kde sú potrební 2 pracovníci na obsluhu zariadenia namiesto bývalých 4 pracovníkov
4. **vylúčeniu závislosti prevádzky na fosílnych palivách** – miestne a dostupné zdroje biomasy a podpora poľnohospodárskych podnikov v regióne na pestovanie energetických tráv
5. **včasnej prevencii hroziaceho havarijného stavu** - konštrukčne narušený komín by vyžadoval veľkú investíciu ako z finančného aj časového hľadiska a tým by mohol byť narušený výchovno-vzdelávací proces na škole, ktorej nová vykurovacia technológia zabránila.

Vďaka nenávratnému finančnému prostriedku poskytnutému na tento projekt sa v regióne zlepšila ekonomická situácia niektorých podnikateľov v poľnohospodárstve, a to zhodnocovaním ich vedľajšieho produktu /slamy/ a reštrukturalizáciou výroby na pestovanie energetických tráv.

4.8 Projekt č. 2

Názov projektu: Rekonštrukciou strednej školy k zvýšeniu kvality vzdelávania v meste Modrý Kameň

Operačný program: Regionálny operačný program

Prioritná os: 1 Infraštruktúra vzdelávania

Opatrenie : 1.1 Infraštruktúra vzdelávania

Žiadateľ: Banskobystrický samosprávny kraj

Predpokladaná dĺžka realizácie projektu: apríl 2009 – september 2010

4.8.1 Cieľ projektu:

Zlepšiť stav zariadenia so zámerom zvýšiť jeho konkurencieschopnosť a zlepšiť podmienky pre vzdelávanie v regióne a znížiť prevádzkové energetické náklady.

Popis projektu:

Spojená škola M. Kameň sa nachádza v budove bývalého stavebného podniku na okraji mesta, ktorú v súčasnosti navštevuje 482 študentov. Objekt školy bol projektovaný v roku 1969 a následne dostavaný o rok neskôr, pričom spôsob realizácie stavby v tom čase vyhovoval platným pravidlám. V dôsledku pôsobenia času a energetických nárokov sa stali stavebné materiály nedostačujúce a nezodpovedajúce súčasným požiadavkám. Jedná sa hlavne o konštrukcie vonkajších okien, ktoré sú vyhotovené z dreva a sú v havarijnom stave. Konštrukčné materiály obvodových stien tvoriace vonkajšiu plášť stavby sú viditeľne poškodené a ich obnova je taktiež nevyhnutná. V interiéri objektu sú zničené podlahové krytiny, sociálne zariadenia a odborné učebne. K zlému technickému stavu objektu prispievajú zastaralé elektrické rozvody, netesnosti drevených výplní otvorov ako i havarijný stav vonkajšej žumpy. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť je zrejmé, že objekt si vyžaduje kompletnú rekonštrukciu a s ňou spojenú vysokú investíciu. Predmetom projektu je aj nadstavba jedálne a rekonštrukcia kuchyne, vznik pracovísk praktického vyučovania, ktorý spolu s projektovým zámerom sú v súlade s Programom hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja. Rekonštrukcia a modernizácia zariadenia je veľmi dôležitá z hľadiska zvýšenia kvality vzdelávania a z hľadiska využívania individuálneho prístupu k slabším žiakom. Zariadenie sa nachádza v marginalizovanom regióne a jeho rekonštrukcia zvýši jeho

konkurencieschopnosť a prispeje tak zníženiu regionálnych rozdielov v porovnaní s vyspelými mestami v rámci SR.

Účel projektu:

Spojenú školu Modrý Kameň spádovo navštevujú študenti z celého okresu Veľký Krtíš. Pozostáva z Obchodnej akadémie a Strednej odbornej školy obchodu a služieb so zameraním v odboroch stolár, murár, inštalatér, maliar, kuchár, čašník, obchodný pracovník a krajčírka. Pretože je jedinou odbornou školou svojho druhu v regióne, zaznamenáva stúpajúci trend návštevnosti a študenti ju môžu bez potreby využitia internátneho ubytovania navštevovať.

Zlepšením stavebno-technického stavu zariadenia, zvýšením energetickej úspornosti a vybudovaním nových odborných učební sa zlepšia podmienky súvisiace s vyučovacím procesom ako i kvality poskytovaných vzdelávacích služieb.

Stavebné úpravy budú zahrňovať celkovú sanitnú inštaláciu, vrátane rekonštrukcie rúrového vedenia, tepelných izolácií, vnútornej kanalizácie, vnútorného vodovodu, čím sa ušetria nemalé finančné prostriedky, ktoré by boli potrebné na opravy a zvýšenú údržbu neobnovenej prevádzky.

Celoplošným zateplením budovy, výmenou výplňových konštrukcií otvorov dôjde k zníženiu strát tepelnej energie teda k úsporám, čo sa prejaví aj na novom vykurovacom systéme s plynovým zariadením. Prevedie sa i nová elektroinštalácia, montáž plastových zasklených stien, vchodových dverí, výmena podláh, rekonštrukcia sociálnych zariadení vrátane výmeny starých batérií na nové so sensorovým ovládaním.

V rámci realizácie projektu sa nadstavbou jedálne vytvorí priestor na lepšie podmienky stravovania a vznikne aj nová prednášková miestnosť, s kapacitou 100 osôb, dve počítačové učebne a jedna odborná učebňa kuchár-čašník za účelom skvalitnenia praktického vyučovania žiakov v odboroch. Študenti tak získajú možnosť absolvovať hodiny praktického vyučovania priamo v areáli školy a nebudú odkázaní na zmluvné pracoviská.

Aj keď prioritou školy je predovšetkým výchovná a vzdelávacia činnosť, plánuje v budúcnosti svoje novovytvorené priestory využívať aj na kultúrno-vzdelávacie podujatia ako prednášky, semináre, kurzy a spoločenské podujatia- stužkové slávnosti, oslavy jubileí. Z týchto činností získané finančné prostriedky škola využije na ďalšie skvalitnenie výchovno –vzdelávacieho procesu.

Realizácia projektu sa začala v apríli 2009 stavebnými úpravami a naďalej pokračuje podľa časového harmonogramu navrhovaných aktivít uvedených v tab. 11.

Časový rámec realizácie projektu

Tab. 11

Názov aktivity	Začiatok realizácie aktivity (MM/RRRR)	Ukončenie realizácie aktivity (MM/RRRR)
Hlavné aktivity		
Aktivita 1 – SO 01 A Zateplenie a výmena okien	01/2010	06/2010
Aktivita 2 – SO 01 B Stavebné úpravy a nadstavba jedálne	04/2009	12/2009
Aktivita 3 – SO 01 C Zariadenie odbornej učebne kuchárov	01/2010	03/2010
Aktivita 4 – SO 02 Dažďová a splašková kanalizácia + LTC2	07/2010	09/2010
Aktivita 5 – SO 03 STL Priemyselný plynovod	07/2010	09/2010
Podporné aktivity		
Projektové a inžinierske práce	05/2008	09/2010
Proces verejného obstarávania	01/2009	03/2009
Externý manažment projektov	08/2008	09/2015

Zdroj: Spojená škola M. Kameň

Rožpočet projektu

Tab. 12

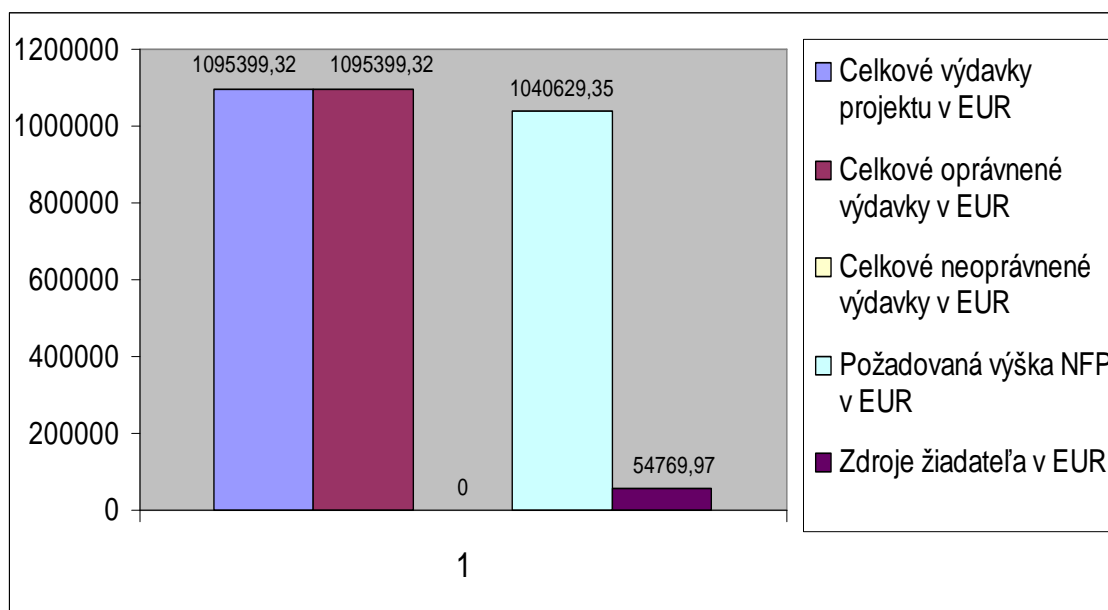
Názov skupiny výdavkov	Oprávnené výdavky v EUR	Neoprávnené výdavky v EUR	Celkové výdavky v EUR
Rekonštrukcia a modernizácia	184 955,84	0	184 955,84
Prístavby, nadstavby, stavebné úpravy	836 031,40	0	836 031,40
Nákup interiérového vybavenie	18 580,25	0	18 580,25
Prípravná a projektová dokumentácia	33 259,97	0	33 259,97
Špeciálne služby	22 571,86	0	22 571,86
SPOLU	1 095 399,32	0	1 095 399,32

Zdroj: Spojená škola M. Kameň

Súdiac podľa tabuľky 12 konkrétne výdavky potrebné na realizáciu uvedeného projektu sú rozdelené podľa skupín na rekonštrukciu a modernizáciu, prístavby, nadstavby, stavebné úpravy, nákup interiérového vybavenia, prípravná a projektová dokumentácia a špeciálne služby. Spolu tvoria tieto výdavky 1 095 399,32 EUR.

Zdroje financovania projektu v EUR

Obr. 7



Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Spojenej školy

Z obrázku 7 nám vyplýva, že výška celkových výdavkov na projekt činí 1 095 399,32 EUR, ktorá je totožná s celkovými oprávnenými výdavkami. V tomto prípade celkové neoprávnené výdavky sú nulové. Na spolufinancovanie projektu požadujeme výšku NFP v sume 1 040 629,36 EUR, čo predstavuje 95% intenzitu pomoci z EÚ, a zvyšnú časť t. j. 5% tvoria zdroje žiadateľa vo výške 54 769,96 EUR.

4.8.2 Situácia po ukončení realizácie aktivít projektu

Po realizácii projektu bude mať zriaďovateľ zrekonštruovanú budovu Spojenej školy v Modrom Kameni na takú úroveň, ktorá prinesie zvýšenú kvalitu vzdelávacieho procesu hneď po ukončení projektu. Obnovou objektu školy sa dosiahne zrekonštruovaná plocha s rozlohou 3 282,54 m² a zníženie energetickej náročnosti približne o 57,8 % . Študenti budú navštevovať taký technicky zhodnotený objekt, kde budú vymenené okná, zateplená budova, realizovaná nadstavba jedálne súplne

zrekonštruovanou kuchyňou, sociálnymi zariadeniami a odbornými učebňami. Zároveň vznikne taký objekt, ktorý poskytne kvalitné podmienky na vzdelávanie v novo vytvorených odborných učebniach a stredísk praktického vyučovania. Obstaranie nového vybavenia v odbornej učebni kuchárov prispeje k zlepšeniu kvality výučby a k zvýšeniu konkurencieschopnosti študentov tejto školy na trhu práce.

4.9 Projekt č. 3

Názov projektu: Terénna sociálna práca v obci Hrušov

Operačný program: Zamestnanosť a sociálna inklúzia

Prioritná os: 2 Podpora sociálnej inklúzie

Opatrenie : 2.1 Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity

Žiadateľ: Obec Hrušov

Predpokladaná dĺžka realizácie projektu: august 2008 – august 2010

4.9.1 Cieľ projektu:

Hlavným cieľom projektu je zavedenie sociálnej služby, zvyšovať ich dostupnosť, kvalitu a efektivitu, realizovať poradenstvo, poskytovať informácie potrebné pre sociálne odkázaných osôb a členov komunity formou terénnej sociálnej práce s priamym zameraním na podporu podmienok predchádzania sociálneho vylúčenia, rozvoj schopností fyzických osôb a rodín viesť samostatný život, získanie sebavedomia, podporovanie integrácie do spoločnosti.

Zriadenie „Vyťažovacieho strediska a sociálneho taxíka“ ako špecializovanej činnosti so zameraním na riešenie sociálnej núdze všetkých cieľových skupín.

Popis projektu a cieľových skupín:

V obci sa nachádzajú rôzne cieľové skupiny, ktoré potrebujú akútnu starostlivosť zo strany terénneho sociálneho pracovníka (TSP) a jeho asistentov (ATSP). Najväčšiu skupinu tvoria obyvatelia *rómskeho pôvodu*, ktorí žijú v troch lokalitách na území obce. Najviac ich žije v osade Kopanička, ktorá sa nachádza nad obcou, na rozhraní intravilánu a extravilánu obce a považuje sa za separovanú osadu. Obyvatelia žijú v postavených v chatrčiach, ktoré sú v značnej miere poškodené v minimálnych hygienických a sociálnych pomeroch. Jedná sa o rodiny v strednom veku s deťmi, ktoré navštevujú základnú školu. Deti majú problémy s dochádzkou do školy a so zvládnutím učiva. Väčšina ich rodičov nemajú ukončené ani základné vzdelanie, čím majú sťažené podmienky sa dostať na trh práce. Mnohí potom prepadajú sociálnym patologickým javom a majú problém s alkoholom a občas sa vyskytujú aj drobné krádeže. Tieto problémy niekedy vyúsťia až do fyzického násillia, ktoré potom

rieši polícia. Dost' často je do osady volaná záchranná služba, pretože sa rodičia s deťmi nedokážu dostať k lekárovi. Priestor osady je ohrozený vznikom infekčných ochorení a nákaz. Vstup na pozemky komplikuje ich nevysporiadanosť a nelegálnosť výstavby chatrčí. Záujem rodín o zlepšenie bývania ako i hygienických podmienok je zrejmý, ale pri súčasnom stave nerealizovateľný.

Ďalšia cieľová skupina sú zdravotne ťažko postihnutí (ZŤP) občania, a starobní dôchodcovia žijúci v obci, ktorí potrebujú intenzívnu pomoc, pri rôznych životných činnostiach. Táto skupina má sťažené podmienky na prístup k lekárskej starostlivosti, pretože zdravotné stredisko nie je v obci keďže Hrušov je odľahlá a koncová obec. Obec je počas pracovného týždňa viac menej bez mladých ľudí, ktorí odchádzajú za prácou mimo okres, prípadne mimo štát. Táto absencia spôsobuje, že osoby z cieľových skupín sa pri riešení svojich životných a sociálnych podmienok v rámci svojej rodiny nemajú o koho oprieť.

Ďalšia komunita, ktorá sa v obci nachádza sú *zemepisne izolované skupiny*, do ktorej patria i mladé rodiny s deťmi a občania v dôchodkovom veku žijúci na hrušovských lazoch, ktorí majú sťažený prístup k službám zriadeným v obci ale i k zdravotnej starostlivosti.

Poslednou cieľovou skupinou sú *dlhodobo nezamestnaní* evidovaní na ÚPSVR vo Veľkom Krtíši. Sú to občania, ktorí sú evidovaní už viac ako 24 mesiacov ako uchádzači o zamestnanie, ale i ďalší ktorí boli vyradení z evidencie pre ľahostajnosť a apatiu alebo pre nezáujem spolupracovať. Táto skupina si nedokáže nájsť adekvátne zamestnanie, majú nízku vzdelanostnú úroveň, nevedia sa o seba postarať a tak žijú na hranici chudoby. Nemajú osvojené komunikačné indikátory a potrebujú pomoc pri vybavovaní rôznych dokumentov a administratívy.

Sumarizovaním početnosti jednotlivých cieľových skupín má potrebu terénnej sociálnej práce v obci Hrušov 623 obyvateľov, čo nám dokazuje prehľad Základnej sociálnej mapy so štatistickými údajmi tvoriaca prílohu 6.

Účel projektu:

Každá skupina si vyžaduje osobitný prístup a adekvátne riešenie, ktoré je možné dosiahnuť nie len spoluprácou terénneho sociálneho pracovníka a jeho asistentov, ale aj samotnej obce a poslancov. Pri práci s Rómskou komunitou je možné zlepšiť zapájanie sa do aktívnych prác a dodržiavanie dochádzky a tým sa budú pestovať už takmer stratené pracovné návyky. Taktiež je potrebné pripraviť rómsku komunitu

v separovanej osade na zmenu spôsobu bývania z provizórnych chatrčiach na bývanie v obecných nájomných bytoch. Keďže sa jedná o revolučnú zmenu v historickom spôsobe bývania rómskej komunity, tento proces si vyžaduje i psychickú a odbornú prípravu na nové podmienky a nové štandardy bývania. Práve tu sa očakáva najväčší prínos TSP pre rómsku komunitu. Pri práci s deťmi sa má zlepšiť dochádzka do školy, a tým aj prospech ako i intenzívne zapájanie sa do mimoškolskej činnosti, napr. v krúžkoch zameraných na spev a tanec ich predkov.

Pre ostatné cieľové skupiny sa okrem intenzívnej štandardnej starostlivosti TSP a jeho asistentov zriadi sociálny taxík, prostredníctvom ktorého sa zabezpečí doprava k lekárovi, ale i na odborné vyšetrenia do vzdialených miest. Funkciu sociálneho taxíka by plnilo zatiaľ staršie sedemmiestne vozidlo vo vlastníctve obce, ktoré na tento účel obec obstarala. Zároveň sa zriadi vyťažovacie stredisko s bezplatnou telefónnou linkou, na ktorú by občania mohli zavolať a nahlásiť svoje potreby ohľadom dopravy a vykonania štandardnej starostlivosti zo strany terénneho sociálneho pracovníka.

Obec je oprávnená na uskutočnenie tohto projektu žiadať nenávratný finančný príspevok z Európskeho sociálneho fondu vo výške 95% a len zvyšných 5% si musí financovať z vlastných zdrojov. Číselné vyjadrenie výdavkov projektu sú uvedené v tabuľke 13.

Výdavky a spôsoby financovania projektu

Tab. 13

Zdroje financovania projektu:	SKK
Celkové výdavky projektu	1 391 764,00
Celkové oprávnené výdavky	1 391 764,00
Celkové neoprávnené výdavky	0,00
Požadovaná výška nenávratného finančného príspevku	1 322 176,00
Intenzita pomoci ESF (v %)	95 %
Zdroje žiadateľa celkom	69 588,00

Zdroj: Obecný úrad Hrušov

Obec ako žiadateľ disponuje s dostatočným priestorovým, technickým ako aj personálnym vybavením. Pre pracovníkov TSP má vyčlenený kancelársky priestor v budove Obecného úradu na parcele č. 526 s kompletným technickým vybavením ako je počítačová zostava s pripojením na internet, tlačiareň, kopírka, dataprojektor,

a telefónna linka. Obec Hrušov disponuje kompletným personálnym tímom pre realizáciu projektu. Má vlastnú účtovníčku, pracovníčku pre kontakt s verejnosťou, hospodársky personál obce/vodič, elektrikár, kadernička, kultúrny pracovník/, ku ktorým pribudnú ďalší traja pracovníci a to jeden TSP a dvaja asistenti. Týmto pracovníkom sa zabezpečí očkovanie proti chorobám vyskytujúcich sa v rizikovom prostredí, nákup ochranných pomôcok ako čistiace a dezinfekčné prostriedky, oblečenie a obuv do terénu ako aj obecné auto, ktoré budú používať pri riešení zložitých problémov s cieľovou skupinou a zároveň bude slúžiť ako sociálny taxík. TSP a jeho asistenti budú úzko spolupracovať okrem zamestnancov obecného úradu aj s vedením ZŠ a MŠ Hrušov, asistentom učiteľa, s ÚPSVR, s Pedagogicko-psychologickou poradňou, s Policajným zborom, so zdravotníckymi zariadeniami vo Vinici a Veľkom Krtíši a v neposlednom rade so samotnými obyvateľmi obce.

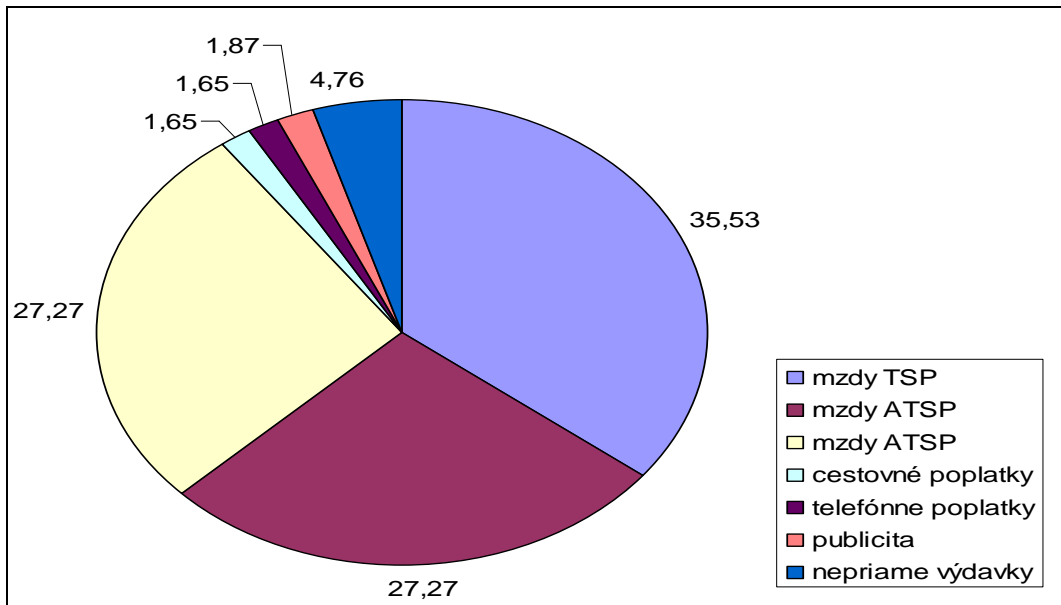
Náklady na realizáciu tohto projektu, vypočítané obcou, zahrňovali predovšetkým mzdové výdavky pre TSP a jeho asistentov, cestovné náhrady, telekomunikačné poplatky, výdavky na publicitu a nepriame výdavky. Konkrétne sumy na jednotlivé skupiny výdavkov sú vyčíslené v tabuľke 14 a podiel oprávnených výdavkov na celkových oprávnených výdavkoch projektu ukazuje obrázok 8.

Rozpočet projektu

Tab. 14

Názov skupiny výdavkov	Oprávnené výdavky (v SK)	Neoprávnené výdavky (v SK)	Celkové výdavky (v SK)
Mzdové výdavky TSP	494 500,00	0	494 500,00
Mzdové výdavky ATSP	379 500,00	0	379 500,00
Mzdové výdavky ATSP	379 500,00	0	379 500,00
Cestovné náhrady	23 000,00	0	23 000,00
Telekomunikačné poplatky	23 000,00	0	23 000,00
Výdavky na publicitu	25 990,00	0	25 990,00
Nepriame výdavky	66 274,00	0	66 274,00
Spolu	1 391 764,00	0	1 391 764,00

Zdroj: Obec Hrušov



Zdroj: vlastné výpočty

4.9.2 Situácia po ukončení realizácie aktivít projektu

Projekt Terénna sociálna práca v obci Hrušov so svojimi výstupmi a výsledkami, zásadne ovplyvní realizáciu súbežných aktivít obce v sociálnej oblasti a bude v budúcnosti nadväzovať na ďalšie prebiehajúce projekty a rezortné programy v oblasti ohrozených skupín obyvateľstva. Očakáva sa synergický efekt ich dopadu a vzájomné dopĺňanie. Predovšetkým sú to :

1. „Program podpory výstavby obecných nájomných bytov nižšieho štandardu, určených pre bývanie občanov v hmotnej núdzi, ako i technickej vybavenosti v rómskych osadách“.
2. Podpora činnosti asistentov učiteľa na všetkých tých materských a základných školách, ktoré navštevuje vysoké percento rómskych detí. Asistenti učiteľa sú prostriedkom vyrovnávania šancí pre rómske deti na ich presadenie sa v širšom kontexte spoločnosti.
3. Dlhodobá koncepcia bývania pre marginalizované skupiny obyvateľov a model jej financovania.
4. Koncepcia integrovaného vzdelávania rómskych detí a mládeže,
5. Priority vlády SR v integrácii rómskych komunít
6. Zriadenie vyťažovacieho strediska a sociálneho taxíka pre ŤZP, dôchodcov, zemepisne izolované skupiny a Rómov.

ZÁVER

Podpora regionálneho rozvoja je v EÚ považovaná za kľúčový prvok. V ekonomickom rozvoji regiónov určité rozdiely sú a budú aj trvalým javom, pretože vyplývajú z rozdielných podmienok prírodných, demografických, ekonomických aj historických. Preto je potrebné hľadať spôsoby a možnosti zmiernenia regionálnych disparít.

Regionálna štruktúra Slovenska podľahla v priebehu posledných desať rokov silným zmenám a v rámci Slovenska sa výrazne zmenilo i postavenie okresu. V dôsledku minulého vývoja zaznamenal okres z hľadiska Slovenska veľmi nepriaznivý demografický a ekonomický vývoj. Štruktúra okresu bola orientovaná hlavne na poľnohospodárstvo, strojársky priemysel a baníctvo. Pretože v rámci SR tieto odvetvia boli najviac postihnuté, dopad na náš okres bol značne negatívny, čo sa prejavilo aj v náraste nezamestnanosti, ktorá bola skoro dvojnásobne vyššia ako priemer SR. Na odvrátenie tohto nepriaznivého stavu bola potrebná značná finančná podpora a externá pomoc zvonka, ktorú sme získali využitím finančných nástrojov EÚ vo forme fondov EÚ. Slovensko sa stalo príjemcom pomoci poskytovanej zo štrukturálnych fondov po prvýkrát v rokoch 2004 – 2006, v ktorom mala možnosť čerpať finančné prostriedky v oblasti politiky súdržnosti v tzv. skrátenom programovacom období.

Hlavným cieľom mojej diplomovej práce bolo práve analyzovať a zhodnotiť mieru čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov v rámci programovacieho obdobia 2004 – 2006, zároveň analyzovať využiteľnosť ŠF v programovom období 2007 – 2013 a zmapovať ich vplyv na rozvoj okresu. Väčšinu informácií sme získali z internetových zdrojov, z RRA Poiplia a CPK pre podnikateľov, obe so sídlom vo Veľkom Krtíši, ktoré nám pomohli najmä pri rozsiahlej analýze a následne pri vyhodnotení. Na základe zhrnutia informácií sme dospeli k záveru, že prvenstvo medzi využitými operačnými programami patrí jednoznačne Sektorovému operačnému programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, nakoľko región aj doteraz bol zameraný na poľnohospodársku výrobu a s ňou súvisiace odvetvia. Odrazilo sa to aj v najväčšom počte predložených projektov v rámci okresu ako aj v najväčšom objeme zazmluvnených prostriedkov a jej výška čerpania bola na úrovni 90%. Druhým najvýznamnejším operačným programom bol OP ZI, kde z celkového objemu zazmluvnených prostriedkov sa vyčerpalo až 99% a dosiahlo prvenstvo v čerpaní z fondu ERDF. Dostatočný počet projektov bolo predložených i schválených v rámci

OP LZ, avšak nespokojnosť môžeme vyjadriť vo výške čerpania, čo predstavuje len 78%. Najmenší počet projektov z počtu predložených projektov sa schválilo v rámci Interreg III A a SOP Priemysel a služby, ale miera čerpania dosiahla výšku viac ako 99%. Dôvodom neúspešnosti predkladaných projektov môže byť dlhodobější útlm priemyselnej výroby v okrese, čo sa odrazilo aj v počte schválených projektov. Celkovo za okres Veľký Krtíš bolo podaných v programovacom období 2004 – 2006 167 projektov z toho 56 bolo schválených. Úroveň čerpania z celkového objemu zazmluvnených projektov predstavuje 92,5%.

Druhá časť práce súvisiaca so splnením hlavného cieľa, t.j. analýzou využitia ŠF v programovom období 2007 – 2013 bola z hľadiska spracovania údajov najnáročnejšia a poskytuje len časť reálnych informácií, pretože nie všetky materiály o schválených projektoch v rámci jednotlivých operačných programov boli dosiahnuteľné, dostatočne prehľadné a zrozumiteľné. Na základe dostupných informácií teda môžeme konštatovať, že v okrese VK bolo k 28.02.2010 schválených 33 projektov rámci piatich operačných programov v celkovej výške 19 943 648 EUR.

Za účelom zhodnotenia vplyvu finančných prostriedkov čerpaných zo štrukturálnych fondov EÚ na rozvoj okresu boli vybraté tri úspešné projekty.

Prvý projekt bol realizovaný v minulom programovom období v obci Hrušov a vplyvom čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálneho fondu ERDF sa zmenou technológie kotolne na spaľovanie slamy prispelo k výraznému zníženiu emisií znečisťujúcich ovzdušie ako aj nákladov na výrobu tepla. Okrem toho sa vytvorili i podmienky pre ekonomický vzrast poľnohospodárskych subjektov v širšom okolí a to zhodnotením ich vedľajšej výroby (slamy) a zameraním sa pri reštrukturalizácii výroby na pestovanie energetických tráv. Využitím obnoviteľných zdrojov biomasy došlo k výraznému zlepšeniu kvality ŽP, a tým aj kvality života ľudí v regióne.

Druhý projekt so zameraním na modernizáciu Spojenej školy v M. Kameni bol schválený v programovom období 2007 – 2013 v rámci ROP a jej realizácia stále prebieha. Po uskutočnení všetkých aktivít projektu sa očakáva zlepšenie materiálo-technického vybavenia, kultúrneho prostredia vyučovania, odborného vzdelávania a úspory nákladov za energie. Jej globálnym prínosom bude skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu a tým zlepšenie uplatnenia absolventov školy na trhu práce.

Tretí projekt s názvom Terénna sociálna práca je taktiež v realizácii a bol schválený v novom programovom období 2007 – 2013 v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Po rozhovore s projektovou manažérkou obce som sa

dozvedela skutočnosti, že doterajšie práce terénneho sociálneho pracovníka a jej asistentov vykazujú pozitívne výsledky najmä pri činnostiach zabezpečenia sociálnej integrácie ohrozených a marginalizovaných skupín. Vplyvom čerpania prostriedkov z Európskeho sociálneho fondu došlo k zlepšeniu životných situácií niektorých cieľových skupín, a to začlenením sa na trh práce, zapojením sa do aktívnych prác v obci, zabezpečila sa dostupnosť k zdravotníckym zariadeniam, inštitúciám osamelým osobám ako i mladým rodinám žijúcich na lazoch. Prispelo sa k uľahčeniu ich života na vidieku a tým zabránilo vyludňovaniu odľahlých usadlostí.

Po ukončení analýzy realizovaných aj podaných projektov v rámci okresu Veľký Krtíš som dospela k názoru, že projekty sú podávané v rámci jednotlivých výziev podľa pripravenosti žiadateľov. V prípade neúspešnosti podaného projektu žiadateľ musí zmeniť svoju rozvojovú stratégiu a prispôbiť ju danému stavu. Administratívny proces podávania žiadostí o NFP je veľmi zložitý a mnohokrát odradí žiadateľov od opätovného podania žiadostí v ďalších kolách výziev. Bolo by možno dobré v budúcnosti zaviesť systém podávania projektových zámerov, ktoré by sa po schválení rozpracovali do formy žiadostí o NFP. Takýto systém by určite viac pomohol strategickému rozvoju regiónu a načasovaniu komplexnosti jednotlivých investícií. V praxi sa vplyvom takéhoto systému výberu projektov stáva, že žiadateľ má napr. naplánovanú investíciu v oblasti rozvoja cestovného ruchu a v prípade neschválenia tejto investície sa zmení celá koncepcia rozvoja. Buď sa oddiali investícia alebo sa nerealizuje vôbec a žiadateľ hľadá ďalšie možnosti získania finančných prostriedkov na iné rozvojové zámery, ktoré by za iných okolností vôbec nerealizoval.

Okres Veľký Krtíš má za sebou bohaté skúsenosti z čerpania finančných prostriedkov zo zdrojov EÚ. Subjekty, ktoré úspešne ukončili projekty alebo ich ešte len realizujú, získali poznatky z celkového procesu administrácie a implementácie. Môžu byť príkladom pre tých, ktorí plánujú podať žiadosti o NFP a sú dôkazom toho, že finančné prostriedky sa dajú získať. Preto navrhujem, aby získané poznatky a skúsenosti sa prezentovali na okresnej konferencii organizovanej spolu so skúsenými projektovými manažérmi a tak potenciálnych žiadateľov, či už zo súkromného alebo z verejného sektora posmelili a poučili ich k príprave kvalitných projektov.

Vďaka finančným prostriedkom získavaným zo štrukturálnych fondov EÚ dochádza k viditeľnému zlepšeniu rozvoja okresu najmä v školskej, ekonomickej a sociálnej oblasti. Okres je pripravený prijať ďalšie finančné prostriedky na rozvoj a postupné odstraňovanie regionálnych rozdielov.

Zoznam použitej literatúry

1. ALNER, Juraj. 2007. *Škola v Európe – Európa v škole: Doplnkový učebný text pre stredné školy*. Bratislava: Ševt, a.s., 2007. 136 s. ISBN 978-80-88707-88-2.
2. BABITZ, Maroš - HAVRAN, Rastislav. 2005. *Štrukturálne fondy EÚ na Slovensku a možnosti ich transparentného využívania*. Bratislava: Adin, s.r.o., 2005. 80 s. ISBN 80-89244-00-9.
3. BALKO, Ladislav. a i. 2004. *Štrukturálne fondy Európskej únie v Slovenskej právnej reflexii*. Bratislava: EPOS, 2004. 351 s. ISBN 80-8057-586-X.
4. BARNIER, Michel. 2002. *Regionálna politika Európskej únie*. Bratislava: Delegácia Európskej komisie v SR, 2002. 34 s. ISBN 80-89102-01-8.
5. BELAJOVÁ, Anna - FÁZIKOVÁ, Mária. 2004. *Regionálna ekonomika*. 2. vyd. Nitra: SPU, 2004. 248 s. ISBN 80-8069-344-7.
6. BILČÍK, Vladimír – BRUNCKO, Martin. 2001. *Európska únia dnes. Súčasné trendy a význam pre Slovensko*. Bratislava : Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku a Inštitút pre verejné otázky, 2001. 160 s. ISBN 80-88935-23-7.
7. BITTER, Ján - BITTEROVÁ, Miriam. 2005. *Niektoré problémy pri čerpaní prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ na Slovensku*. In *Polski agrobiznes po wejsci do Unii Europejskiej - pierwsze efekty i perspektywy : Podkarpatski osrodek doradztwa rolniczego w Boguchwale 12. maja 2005*. 1. vyd. Ropczy : Wyzsza Szkola Inzyniersko-ekonomiczna, 2005. s. 99 – 106. ISBN 83-921937-3-3.
8. BOCKOVÁ, Anna. a i. 2004. *Náuka o spoločnosti*. 3. vyd. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2004. 377 s. ISBN 80-10-00388-3.
9. CENTRUM PRVÉHO KONTAKTU Veľký Krtíš. 2009. *Integrovaná stratégia rozvoja územia Partnerstva Krtíšskeho Poiplia: záväzná osnova z PRV SR 2007–2013*. Veľký Krtíš: Partnerstvo Krtíšskeho Poiplia, 2009. 63 s.
10. CSÁKY, Pál. 2006. *Akú úlohu by mala hrať Európa vo svete?*. In *Parlamentné fórum o Európe* [online].2006, [cit. 2010-04-15]. Dostupné na: <<http://www.euroforum.nrsr.sk/forumArticle.aspx?articleId=67>>.
11. DRAHOŠOVÁ, Agáta. a i. 2004. *Prechod od predvstupovej pomoci štrukturálnym fondom*. 2. vyd. Bratislava: Grafis, s.r.o., 2004. 80 s. ISBN 80-89180-00-0.

-
12. EUROPÉDIA, *Pomoc regiónom*. 2009 [online] Bratislava: Úrad vlády SR, aktualizované 01.07.2009. [cit. 2010-04-15]. Dostupné na: <http://euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=179>.
13. EUROPÉDIA, *Čo je Európska únia?*. 2010 [online] Bratislava: Úrad vlády SR, aktualizované 28.01.2010. [cit. 2010-04-15]. Dostupné na: < <http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=288> >.
14. EURÓPSKA KOMISIA. 2007. *Ako funguje Európska únia. Vaša príručka o inštitúciách EÚ*. Luxemburg : Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2007. 46 s. ISBN 92-79-03666-1.
15. EURÓPSKA KOMISIA. 2008. *Nové finančné prostriedky, lepšie pravidlá. Príručka pre začiatočníka*. Luxemburg : Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2008. 24 s. ISBN 978-92-79-08549-9.
16. EURÓPSKE FONDY A SLOVENSKO. 2008. *Skúsenosti minulosti pre rozvoj budúcnosti I*. Bratislava: Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, 2008. 58 s.
17. FEKETE, Pavol. a i. 2008. *Professional Terminology in Selected Policies Of EU*. Nitra: SPU, 2008. 164 s. ISBN 978-80-552-0097-2.
18. FÍGEL, Ján – ADAMIŠ, Miroslav. 2004. *Slovensko na ceste do Európskej únie: Kapitoly a súvislosti*. 3. vyd. Bratislava: ÚV SR, 2004. 207 s. ISBN 80-89180-01-9.
19. FONTAINE, Pascal. 2007. *Európa v 12 lekciách*. Luxemburg : Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2007. 62 s. ISBN 92-79-02879-0.
20. GMITERKO, Juraj. 2009. Hospodárska kríza aj na Slovensku! Môžu eurofondy pomôcť?. In *Eurokompas*, roč. 6, 2009, č. 2, s. 24-26.
21. HRABÁNKOVÁ, Magdaléna. 1999. *Strukturální fondy*. Praha: Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, 1999. 52 s. ISBN 80-7105-182-9.
22. HRČKOVÁ, Eva. 2007. Pomoc z kohézného fondu pre Slovensko. In *Eurokompas*, roč. 4, 2007, č. 1, s. 18.
23. HÜBNEROVÁ, Danuta. 2008. *Práca pre regióny*. Brusel: EK, Generálne riaditeľstvo pre Regionálnu politiku, 2008. 36 s. ISBN 92-79-03792-7.
24. JANÍČEK, Ladislav. a i. 2002. *Evropská unie, instituce, ekonomická, bezpečnostní a sociální politika*. Brno: Computer Press, 2002. 294 s. ISBN 80-7226-819-8.
25. JANUŠEK, Marian. 2006. Národný strategický referenčný rámec – výzva pre Slovensko. In *Eurokompas*, roč. 3, 2006, č. 3, s. 3-7.
-

-
26. Kohézia k zlomovému roku 2007. 2004. In *Info regio – súhrnná informácia 2004* [online]. B. m.: EK, Všeobecné riaditeľstvo RP, 2004. [cit. 2010-04-15]. 8 s. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/reg2007_sk.pdf>.
27. KOMORNÍK, Jozef. a i. 2004. *Európska únia, európska integrácia v univerzitnom vzdelávaní*. Bratislava : EUROUNION, spol. s.r.o., 2004. 383 s. ISBN 80-88984-61-0.
28. KÖNIG, Petr. a i. 2006. *Učebnice evropské integrace*. Brno : Barrister and Principal, 2006. 416 s. ISBN 80-7364-022-8.
29. KUBRICKÁ, Marta. 2009. Sprievodca iniciatívami: *Podpora malého a stredného podnikania v SR*. [online]. Bratislava: NARMSP, 2009. [cit. 2010-04-18]. 304 s. Dostupné na: <www.nadsme.sk/mediafil//Publikacie/sprievodca_iniciativami_09.pdf>.
30. KUKAN, Eduard. a i. *Budúcnosť Európy a ústavná zmluva*. Bratislava: Úrad vlády Slovenskej republiky a Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, 2004. 70 s. ISBN 80-88707-64-1.
31. LEBIEDZIK, Marian. 2006. Nástroje na dosahovanie cieľov. Európska únia. In *Verejná správa* [online], roč. 61, 2006, č. 3, s. 16-17 [cit. 2010-04-19]. Dostupné na: <http://www.civil.gov.sk/archiv/CASOPIS/2006/3/obsah_3.htm> ISSN 1335-7883.
32. LIPKOVÁ, Ľudmila. 2000. Regionálna politika Európskej únie a kandidátske štáty na členstvo v EÚ. In *Slovenská ekonomika v európskom kontexte*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Európske informačné centrum, 2000. 458 s. ISBN 80-8055-439-0.
33. LIPKOVÁ, Ľudmila. 2004. *Európska únia*. Bratislava: Vydavateľstvo SPRINT, 2004. 199 s. ISBN 80-89085-23-7.
34. LIPNICKÁ, Petra. 2004. *Ako pracuje EÚ pre občanov?* Bratislava: Novart, s.r.o., 2004. 40 s. ISBN 80-969262-2-5.
35. LITTERA, Ľuboš. 2008. Slovo na úvod. In *Eurokompas*, roč. 5, 2008, č. 4, s. 2-3.
36. MALOVÁ, Darina – LÁŠTIC, Erik – RYBÁŘ, Marek. 2005. *Slovensko ako nový členský štát Európskej únie: Výzva z periferie?*. [online]. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung e.V., zastúpenie v Slovenskej republike, 2005 [cit. 2010-03-19]. 184 s. Dostupné na: <<http://library.fes.de/pdffiles/bueros/slowakei/04212.pdf>>. ISBN 80-89149-05-7.
-

-
37. MAŇÁK, Martin. 2000. *100 otázek a odpovědí o Evropské unii*. Praha Ministerstvo zahraničních věcí České republiky v edičním oddelení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. 84 s. ISBN 80-85864-77-0.
38. MAIER, Gunter – TÖDLING, Franz. 1998. *Regionálna a urbanistická ekonomika 2: Regionálny rozvoj a regionálna politika*. 1. vyd. Bratislava: Elita, 1998. 320 s. ISBN 80-8044-049-2.
39. MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR, 2003. Možnosti čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ. In *Informačná brožúrka* [online], 2003, s. 4-5 [cit. 2010-04-15]. Dostupné na: <http://www.sario.sk/swift_data/source/dokument/informacna_brozura.pdf>.
40. NSRR.: *Programovacie obdobie 2004 – 2006. Stav čerpania finančných prostriedkov v PO 2004 – 2006*. [online] Bratislava: MVRR SR, 2008. [cit. 2010-03-30]. Dostupné na: <http://www.strukturalnefondy.sk/sk/programovacie-obdobie-2004---2006/stav-cerpania-financnych-prostriedkov-v-po-2004-2006/a>
<<http://www.strukturalnefondy.sk/cerpanie>>.
41. PANFIL, Tomáš. 2003. *Európska únia – všetko, čo by sme mali vedieť*. Bratislava: Belimex, s.r.o., 2003. 48 s. ISBN 80-89083-41-2.
42. RRA Poiplie, 2003. *Stratégia rozvoja spoločenstva obcí regiónu Poiplia*. 1. vyd. Veľký Krtíš: Novapress, 2003. 298 s. ISBN 80-969307-0-2.
43. RUMANOVSKÁ, Ľubica. 2004. *Pojem a charakteristika EÚ*, prednáška na seminári Európska únia, Nitra, 11.02.2004.
44. SÁNTAI, Michal. 2007. Na prahu nového programového obdobia. In *Eurokompas*, roč. 4, 2007, č. 4, s. 3-4.
45. ŠÍBL, Drahoš – ČIDEROVÁ, Denisa. 2002. *Slovenská republika a Európska únia : Potrebujú sa navzájom?* Bratislava: Eurounion, 2002. 59 s. ISBN 80-88984-11-4.
46. TOMKOVÁ, Katarína. 2006. Nové programové obdobie 2007 – 2013. In *Eurokompas*, roč. 3, 2006, č. 4, s. 3-4.
47. TOMŠOVÁ, Jarmila. 2004. Čo nám prinesú štrukturálne fondy a Kohézny fond. In *Slovensko a Európska únia*, 2004. 12 s.
48. Ústava pre Európu. 2004. Luxembourško: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2004. 20 s. ISBN 92-894—6477-1.
-

Prílohy

- Príloha 1: CD médium – diplomová práca v elektronickej podobe
- Príloha 2: Indikátory – plánovaný a skutočný stav projektu
- Príloha 3: Fotodokumentácia pred realizáciou projektu „Zmena palivovej základne školskej kotolne s prechodom na využitie biomasy - slamy“
- Príloha 4: Fotodokumentácia po realizácii projektu „Zmena palivovej základne školskej kotolne s prechodom na využitie biomasy - slamy“
- Príloha 5: Fotodokumentácia k projektu „Rekonštrukciou strednej školy k zvýšeniu kvality vzdelávania v meste Modrý Kameň“
- Príloha 6: Základná sociálna mapa obce Hrušov
- Príloha 7: Fotodokumentácia k projektu „Terénna sociálna práca v obci Hrušov“

Príloha 2: Indikátory – plánovaný a skutočný stav projektu

Projekt: „Zmena palivovej základne školskej kotolne s prechodom na využitie biomasy“

Typ	Názov	Merná jednotka	Plánovaný stav 2007	Skutočný stav 2007	Splnenie indikátora v %
Výstup	Zariadenia s nainštalovanými technológiami znižujúce znečistenie Ovdzušia	Počet	kotolňa s dvoma kotlami na biomasu od slovenského výrobcu	kotolňa s dvoma kotlami na biomasu od slovenského výrobcu	100%
Výsledok	Zníženie emisií základných znečisťujúcich látok CO, SO ₂ , NO _x , TZL rok 2007	ton/rok %	CO - 0,96 tON/rok (83%) SO ₂ -2,1 tON/rok (91%) NO _x - 0,02tON/rok (4%) TZL -1,9 tON/rok 82% (97%)	CO - 0,0 tON/rok (0%) SO ₂ -2,04 tON/rok (87%) NO _x - 0,0 tON/rok (0%) TZL -1,6 tON/rok (82%)	CO – 100% SO ₂ – 91% NO _x – 100% TZL – 82%
	Vylúčenie skleníkových plynov	%	100 %	100 %	100%
Dopad	Odstránenie najväčšieho zroja znečistenia vzduchu v turisticky sa rozvíjajúcej obci a regióne	Počet	1 zdroj	1 zdroj	100%
	Úspora na prevádzkových nákladoch Tepelného hospodárstva školy	%	30	30	100%
	Množstvo využitej slamy ako odpadu z poľnohospodárstva	Ton/rok	230	230	100%

Zdroj: Obecný úrad Hrušov

Príloha 3: Fotodokumentácia pred realizáciou projektu „ Zmena palivovej základne školskej kotelne s prechodom na využitie biomasy - slamy“

Kotelňa pred rekonštrukciou



Rekonštrukcia uhoľne a sklad slamy



Príloha 4: Fotodokumentácia po realizácii projektu „ Zmena palivovej základne školskej kotolne s prechodom na využitie biomasy - slamy“

Stav po rekonštrukcii



Súčasný stav zrekonštruovanej kotolne



Príloha 5: Fotodokumentácia k projektu „Rekonštrukciou strednej školy k zvýšeniu kvality vzdelávania v meste Modrý Kameň“

Budova školy pred rekonštrukciou



Interiér - súčasný stav



Zateplená budova školy



Príloha 6: Základná sociálna mapa obce Hrušov

Projekt: „Terénna sociálna práca“

Obec / mesto	Hrušov	
Celkový počet obyvateľov	875	Stav k 29.2.2008
Navyše prechodný pobyt	8	Trvalo sa zdržujúci v obci
Z toho muži/ženy	348/373	Stav k 29.2.2008
Deti do 15 rokov	154	Stav k 29.2.2008
Počet mužov v prod. veku	250	
Počet žien v prod. veku	224	
Vzdelanostná úroveň obyvateľstva.	1 % bez vzdelania, 59% základné, 30 % stredoškolské 10% vysokoškolské	
Má obec školy, predškolské zariadenia	Plno organizovaná Základná škola s materskou školou	Škola má navyše i 5 špeciálnych tried
Fungujú v obci MVO, OZ – spolupráca, aktivity	o.z. OSOH a 14 aktívnych spolkov	
Kultúra, šport,	Folklórna skupina, futbalový klub	
Možnosti –okolie firmy	Stolárska firma Sás, šitie obuvi Repa, roľnícke družstvo Cerovan	
Nezamestnaní – počet	81	
Dlhodobo nezamestnaní %	9,8	
Počet obyvateľov v dôchodkovom veku	174	ZŤP a starobní dôchodcovia
Zemepisne izolovaná skupina – lazničné osídlenie	285 osôb	
Rómska komunita – počet, definícia stavu -segregovaná/separovaná	121 z toho v separovanej osade 82	116 – trvalý pobyt 5 – prechodný pobyt
Počet osôb v hmotnej núdzi (dlhodobo nezamestnaní)	43	
Identifikácia závislostí – počet obyvateľov /alkohol, drogy, hry a pod/	3% alkohol	Ostatné závislosti len ojedinele
Osamelí seniori	5%	
Sociálne služby v obci / meste	Klub dôchodcov, opatrovateľská služba	
Dostupnosť k informáciám	Verejne prístupný internet, obecné noviny, rozhlas, vývesné tabule	
Infraštruktúra obce – cesty, dostupnosť, vzdialenosť od najbližšieho mesta	Odľahlá a koncová obec okresu	
Nutné riešenia – analýza, vyhodnotenie stavu	Nutnosť začať s TSP Zmena spôsobu bývania	Žiadosť na výstavbu nájomných bytov nižšieho štandardu v 16 b.j.
Nadväznosť na strategické dokumenty	PHSR obce Hrušov	Aktualizácia PHSR v roku 2008

* Občania odkázaní na potrebu terénnej sociálnej práce

Zdroj: obecný úrad Hrušov

Príloha 7: Fotodokumentácia k projektu „Terénna sociálna práca v obci Hrušov“

Rómska osada a aktivačné práce



Sociálny taxík

